



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. DIONYSII || CARTHVSIANI, DE || DOCTRINA ET REGV-||lis
vitae Christianæ**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1577

VD16 D 1959

Capitum Elencus de vita Christiana, libri primi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60177)

Præfatio.



VI se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. In his verbis discipulus, quem diligebat Iesus, compendiosè edocuit, ad qualem cōuersationem teneatur quilibet Christianus. Etenim qui se dicit in Christo manere, id est, Domino Iesu Christo, tanquam capiti ac Domino inherere, & in ipso per fidem quiescere, Christianum quòque esse, debet ambulare, id est, conuersari tenetur, atque de æternæ tendere obligatur, sicut & Christus ambulauit: qui, vt Esaias prophetauit, peccatū non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Qui & in Euāgelio de seipso fatetur: Sicut mandatum dedit mihi pater, sis facio. Item quòque: Quæ placita sunt ei, facio semper. Sic utique vnusquisque Christi fidelis omne peccatum tenetur vitare, cū in peccatū, propriè dictum, sit transgressio legis diuinæ, atque cælestium inobedientia mandatorum, vt definit Ambrosius. Et de peccato sic sumpto immunem se dixit sanctus Iob, loquens: Neque reprehendit me cor meū in omni vita mea,

1 Ioan. 1.

Esaiæ 53.

Ioan. 14.

Ioan.

Peccatum

Ambrosius.

Iob 27.

* 2

Inter-

*Peccatum
mortale
quid,*

*Peccatum
veniale
quid,*

1 Ioan. 1.

Iacobi 3.

Iob 7.

Interdum verò peccatum extensius sumitur, pro culpa quacunq; hoc est, pro omni inordinatione seu obliquitate deuiante à rectitudine legis diuinæ, rationisq; rectæ: Sic quippe peccatum diuiditur in peccatum mortale, ac veniale. Peccatum nanq; mortale est mera tortitudo, contrariatio & auersio à diuinæ rectitudine legis. Veniale aut peccatum est incuruatio, & obliquatio quædã à recto tramite legis Dei, quæ admodum in itineratione cernimus corporali, quòd aliquis, verbi gratia, recto itinere à Colonia in viam per Coloniam. Alius partim cæcutiens, à recto parumper diuertit itinere: non tamen incedit per callem contrariū deducentē ad locū à Colonia plus quàm distet Ruramunda, distantiē: tertius prorsus cæcus, aut viæ ignarus graditur viam rectæ semitæ omnino oppositam. Deniq; de peccato taliter sumpto, protestatur in prima sua Canonica sanctus Ioannes, dicens: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus. Iacobus quoq;: In multis, inquit, offendimus oēs. Cui etiam ipse beatus Iob obnoxium se fatetur, dicendo: Peccaui. Et rursus: Tu quidē gressus meos

PRAEFATIO.

5

meos dinumerasti, sed parce peccatis
 meis. Et denuò: Signasti quasi in saccu-
 lo delicta mea. Et iterum: Vias meas in
 conspectu Dei arguam & ipse erit Sal-
 uator meus. Præterea, constat Dominū
 Iesum oīm saluatorem, ac irreprehen-
 sibilem iudicem, ab omni etiā veniali
 culpa omnifariē extitisse immunem,
 qui aduersarijs suis securē locutus est.
 Quis ex vobis arguet me de peccato?
 Et rursus suis loquens discipulis: Ve-
 nit, inquit, princeps mundi huius, &
 in me non habet quicquam. Hęc demū
 immunitas ab omni etiā veniali pec-
 cato præelectissimæ & incomparabili
 Christi virginæ matri singulari pri-
 uilegio scitur esse concessa.

Cæterum, vt asserit Augustin. si alij
 omnes sancti pariter essent, dicere in-
 digerent illud: Si dixerimus quia pec-
 catū non habemus, nos ipsos seducim⁹.
 Quod verum est, quantum ad hoc,
 quod nullus quantūlibet sanctus, p̄ter
 filium Dei, & præstantissimam atque
 mundissimam eius matrem, potest in
 hac fragili carne sine veniali culpa diu
 subsistere. Potest tamen ad aliquantu-
 lum tempus vt si homo adultæ ætatis
 baptizetur, ac deinde per modicam ho-

Ioan. 8.

Ioan. 14.

Augusti.

1. Ioan. 1.

Vincere nemo
 potest sine si-
 ne peccato.

* 3

ram

ram actualiter sit deuotus Viri quoq;
 heroici ac perfecti, qui pro suis quoti-
 dianis culpis quotidie nō solūm satis-
 faciunt plenē, adiuti multiplici gratiē,
 ope, veruntamē omni die notabiliter
 crescunt in charitate: quorū nonnulli
 leguntur interdum per plures dies in
 raptu esse continuo, quemadmodū
 quarto lib. vitæ sanctorū patrū homo
 angelicæ cōuersatiōis abbas Bessarion
 recitatur per dies quatuordecim in ra-
 ptu stetisse continuo Gloriosus quoq;
 Hieronymus testis fide dignissimus, in
 sua regula de seipso cōscripsit: Ego ho-
 minculus sic abiectus & vilis, adhuc vi-
 uens in corpore, angelorum sæpē cho-
 ris interfui, nihil de corporeis per heb-
 domadas sentiēs: & diuinæ visionis in-
 tuitu post multorū fortē dierū spatia,
 præsciis futurorum, corpori restitue-
 bar. Quamuis itaq; omnis Christianus
 teneatur instar Christi ambulare, cun-
 cta mortalia fugiendo peccata, non tū-
 quam ū ad immunitatem à venialibus
 omnibus teneatur, imō, nec valet ipsum
 sectari. Venialia nanq; quāuis singula,
 non tamen omnia queunt diu vitari.
 Siquidem dum quis vni veniali vitādo
 intentus est, frequenter contingit ip-
 sum

Hieronym.

PR AEFATIO. 7

sum ex subreptione aut fomite imperceptibiliter aliud incidere. Veruntamen decet, & multipliciter expedit, ut unusquisque cum ingenti diligentia veniales quoque vitare studeat culpas, quantum humana permittit fragilitas: Alioquin non diu euadet mortalia. Et, ut ait scriptura, quae spernit aut negligit modica, paulatim decidit. Itemque: Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua, id est, cor tuum, in quo Christus per fidem habitat tecum. Idcirco oportet implere, quod iubet Saluator: Eum timete, qui habet potestatem & corpus & animam perdere in gehennam, Quem qui veraciter timet, nihil, ut asserit Salomon, negligit.

Peccata venialia vitanda.

*Eccles. 15.
Eccles. 27.*

*Matth. 10.
Luca 12.
Eccles. 7.*

Præterea, ad vitandum peccata oportet imprimis agnoscere, ad quid unusquisque sit obligatus: hoc est, quid scire, quid facere, quid vitare teneatur. Idcirco, teste Ambrosio, ignorantia gravissimum, id est, periculosum est peccatum. Diversi autem, secundum diversitatem suarum vocationum, professionum, graduum, statuum & officiorum, ad diversa tenentur. Hinc scire oportet, non solum in generali, ad quæ omnes Christiani communiter adstringuntur,

Ambros.

* 4

sed item

item ad quæ singuli quique iuxta suas proprietates, conditiones ac differentias obligantur. Nempe vnus & idem ad alia obligatur, in quantum Christianus: ad alia, in quantum princeps aut iudex: ad alia, in quantum paterfamilias: ad alia, in quantum vxoratus: ad alia, in quantum spiritali patri subiectus atque Ecclesiæ filius.

Intentio huius opusculi. Est ergo huius editionis intentio, breuiter tangere, ad quid omnes teneantur Christi fideles communiter: & rursus, ad quid diuersi specialiter: Ad quod declarandum ac prosequendum, paruitatem meam obnixis precibus instigauit charitas tua religiose ac deuotissime pater, atq; in Christo prædilecte confrater Ioannes Brugman, qui iuxta nominis tui interpretationem, rectè vocaris Ioannes, vt potè vas gratiæ Dei, nec minùs aptè cognominatus es Brugman, hoc est, vir pontis, qui indefesse ac sapienter cunctis fidelibus fabricas, id est, exemplis & verbis feruentibus pandis & exhibes pontem, quem transeundo pertingant ab amaritudinibus & inquietudinibus huius procellosissimi maris magni, ad suauissimum ac quietissimum portum æternæ

*Ioannes
Brugman.*

PRAEFATIO.

ternæ salutis, in quo planè angelico opere, feruori tuo congratulor. Siqui- *Diony. Are.*
dem, diuino Dionysio protestante, omnium diuinorū diuinissimum est, supergloriosissimo creatori, excelso ac omnipotenti, cooperari in reductione animarum ad ipsum. Veruntamen hoc vnum vnicè hortor ac precor. vt feruor te excitans, sancta semper discretionem regatur, ne fractum corpus ruat sub onere. Quemadmodum enim exteriores sensus sensibilibus excellentijs corrumpuntur: ita vt sensus interiores, vtpote vires organicae, suis in cellulis in cerebro situari, si immoderatiùs occupantur, lassantur, læduntur, & nisi adsit radius discretionis, corrumpuntur: quo facto deficit ratio. Similiter passiones quæ in sensitiuo sunt appetitu, quia cum corporali sūt transmutatione, si rationis gubernaculo non fruantur, vigorem ac lucem intelligentiæ offuscare noscuntur, præsertim passio illa tristitia, quæ præ cæteris læsiua perhibetur cordis & corporis. Quippe quæ sicut vermis ligno, & tinca vestimento, sic nocet cordi. *Prou. 12, & eccl. 30.*
Idcirco vir sapiens hanc longè expellit à se: nec contristat iustum qui equid *Prou. 12, 2, Cor. 7.*

* 5

ci ac-

ei acciderit: qui tamen de malo culpæ
tam suæ, quàm alienæ tristatur tristi-
tia, quæ secundum Deum est, & in su-
periori est appetitu. Et quamuis in ap-
petitum redundet inferiorem, non
tamen tam immoderatè, vt lædat ac
noceat: quinimo consolationem sor-
titur à spiritu sancto spe veniæ, confi-
dentiæ gratiæ, consideratione quoque
iudiciorum altissimi: quæ ab homine
nequeunt immutari: quorum ordina-
tioni & executioni subseruire fideliter
conuenit seruo fideli, verbi cœlestis
præconi: qui, quod in se est, faciendo,
& suum obsequium humiliter ac ferui-
dè exhibendo, fructum habet commit-
tere patri spiritum: quoniam neq; qui
plantat est aliquid, neq; qui rigat: sed
qui incrementum dat, Deus.

1. Cor. 3.

Postremò, nouit erudita tua pater-
nitas, quàm gratiosè & verè protulerit
gloriosus ille Bernardus electus spiri-
tus sancti: Vbi vehemens æmulatio,
ibi potissimè necessaria est discretio.
Quo zelus feruentior ac vehementior
spiritus, charitasq; profusior, eo vigi-
lantiori opus est discretione, quæ zelū
supprimat, spiritum tēperet, ordinet
charitatē. Discretio quippe omni vir-
tuti

Bernard.

PRAEFATIO. 11

tuti ordinē ponit, ordo modū tribuit
 & decorē, etiam & perpetuitatē. Est er- *Discretionis*
 go discretio nō tam virtus, quā mō-
 deratrix & auriga virtutū, ordinatrix
 affectuum, doctrix morum. cōsumma-
 tio perfectionis. Tolle hanc, & virtus
 vitium erit. Ipsa quoq; naturalis affe-
 ctio in perturbationem, exterminium-
 q; vertetur naturæ. Hæc nimirum dis-
 cretio docet, ne qd nimis fiat, aut mi-
 nus. Nempe qui minus agit, fructū ope-
 ris boni abscondit. non circuncidit. De
 eo autem qui agit nimis: testatur scri- *Hier. 48.*
 ptura: Quia plus fecit quā potuit, i-
 deo perijt. Qui igitur in ipso discretio-
 nis lumine conuersatur, suam ipsius
 ac aliorum salutem & gratiam opera-
 tur. De ipso demum discretionis spiri-
 tu scimus, vt dulcissimus ille fatetur *Bernard.*
 Bernardus, quoniā nihil sic illū extin-
 guit, quō voluntas propria, subuertēs
 hominū corda, & ratiōis oculos clau-
 dens, docens naturæ non parcere, non
 acquiescere rationi, non obtemperare
 seniorum consilio, nec obedire præla-
 to. Hęc idcirco ò amantissime pater di-
 xi, vt in oñi sacrificio offeras sal. & qd *Leuit. 2.*
 qd obtuleris, condias sale. De quo fons *Marci 9.*
 sapientiæ iussit, Habete in vobis sal.

* 6 Quo

Quo etiam sale condiendum est sacrificium vitulorum labiorum tuorum. Clamor ille assiduus, fortis ac diuturnus ultra vires exhibitus, frangit naturam, vires extenuat, cerebrum siccatur, interiorumque sensuum organa laedere ac turbate censeretur, praesertim in viro iam senio fracto ac tenero. Nil differt, ait D. Hieronymus. an subito. vel paulatim teipsum interimas.

Hieronymus.



D. DIOs

D. DIONYSII ¹³
CARTHUSIANI
DE DOCTRINA
ET REGVLIS VI-
tæ Christianorum,
Libri II.

*Ad qualem conuersationem teneatur
quilibet homo Christianus adultæ
ætatis, composq; mentis.*

Articul. I.



DEE excelsus Deus
in fortitudine sua, &
nullus ei similis est
in legislatorib⁹. Deus *Iob, 36.*
iste excelsus, omni-
potens, cui nullus le-
gislatorum est similis, est vnigenitus
Dei filius, virtus & sapiētia patris, qui
Euangelicam contulit legem: quæ nō
solum legibus gentium, quæ (vt in
Hier. legitur) vanę sunt, sed lege quo- *Hier. 10.*
q; Mosaica desuper data, & lege natu-
rali diuinitūs indita valde est pfectior.
Hinc & magnus ille Philosoph⁹ Aui-
cenna, quamuis de lege fuerit perfidi
Mahumeti attamē in Metaphysica sua

* 7

fatetur

fatetur, q̄ Christus Mariæ filius longè
 sapientior atq; moralior fuit Mahu-
 meto, & ipse Mahumetus in suo fre-
 quēter Alchorāb testatur, asserēs, qua-
 tuor magnos fuisse prophetas: Quorū
 primū, nō tempore, sed perfectione ac
 dignitate Christū fuisse effatur: secun-
 dū, Abrahā: tertium, Moysen: quartū,
 scilicet Mahumetū. Deniq; de Christo
 introducit Deū in Alchorano loquē-
 tem: Christū Mariæ filiū misimus, eiq;
 cōmisimus Euāgelīū q̄ est lumē & cō-
 firmatio, castigamē & via recta. Ete-
 nim Christo diuin⁹ spirit⁹ testimoniū
 atq; auxiliū fuit. Vnde & Angeli Ma-
 riā alloquētes, dixerūt: O Maria, cūctis
 viris mulieribusq; splēdidior, mūdior
 ac iucūdior, tibi ab vniuersitatis crea-
 tore mittitur summi nūcij, gaudiū, cū
 verbo Dei, cui nomen est Christus Ie-
 sus, qui est facies omnium gentium in
 hoc seculo futuroq;: sapiens virq; op-
 timus. Ipse Deus filiū tuū diuina vir-
 tute venientem edocebit librū legife-
 rum, omnisq; magisterij peritiā, & te-
 stamentum ac Euāgelīū. Ecce quanta
 est certitudo ac firmitas fidei Christia-
 næ ac Euāgelicæ legis, quibus ab ad-
 uersario fidei tale ac tantum testimo-
 nium

DE VITA CHRISTIAN. 15

nium perhibetur. Præterea, hæc vna *Cur Turcæ*
est præcipuarū causarū, propter quas *persequantur*
Saraceni & Turcæ legē Mahumeti te- *Christianos.*
nentes, affirmāt se persequi Christia-
nos: quoniā Christiani legē sibi à tātō
legislatore donatā nō seruant. Et siue
ob causam hanc, siue ob aliā Christia-
nos impugnent, hoc sine dubio est
credendum, quòd ista ex causa iusto
Dei iudicio Christianis præualere, si-
nūtur, in quibus nūc (proh dolor) tot
& tanta regnant & inueterata sunt sce-
lera, vt de eis iā dici possit, q̄ de prauif-
sima synagoga olim protulit Hiere- *Hierem. 21.*
mias: Non poterat vos Dominus vltra
sustinere propter malitiam studiorū
vestrorum. Itaque sicut lex Christi cū-
ctis legibus consistit perfectior: sic
Christiani vniuersis mundi hominib⁹
virtuosiores, p̄fectiores, magisq; exē-
plares esse tenentur, & magis ordinati
in omnibus intus & foris, in verbis &
factis, in vestimentis, in cibo, potu, so-
mno atque incessu, omnique vsu rei
creatę ac possessionis terrene. Propte- *Ioan. Cass.*
rea venerabiles patres Cassianus & *Ioā. Clima.*
Climach⁹ cōtestātur, illū esse indignū
Christianum vocari, cuius cōuersatio,
apparatus,

16 D. DIONYS. CARTH.

apparatus, mores, habitus & incessus non cogunt omnem etiam infidelem ritè considerantem fateri, legislatorem illum qui talem instituit legè ac vitam, vere esse diuinum, sapientè ac iustum. Et hoc, ni fallor, sacratissimus Apostolici agminis princeps Petrus insinuat, ipse fideles ad conuersationè verè Christianam hortando: Obsecro, inquit, vos abstinere à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam: conuersationem vestram intergentes bonâ habentes, vt in eo, q̄ de tractant de vobis tanq̄ de malefactoribus, ex bonis operibus vestris vos cõsiderantes, glorificent Deum. Insuper hoc est quod & ipse iubet Saluator: Sic luceat, dicens, lux vestra corâ hominibus, vt videât opera vestra bona, & glorificèt patrè vestrũ, qui in caelis est. Hinc & Paul⁹ ad Philippè Omnia, ait, facite sine murmurationibus, vt sitis sine querela, simplices filij Dei in medio nationis prauæ atq; peruersæ, inter quos lucetis, sicut luminaria mûdi, verbum vitæ continentés. Ecce ad huiuscemodi vitã virtuosam, sincerã, exemplarem, ac simplicem, non fraudulentam, fictam, aut duplicè, vniuersi

1. Pet. 2.

Matth. 5.

Philip. 2.

si

DE VITA CHRISTIAN. 17

si ac singuli obligati sunt Christiani. Nonne omnis subditus præceptis sui legislatoris obedire tenetur? Nonne Augustinenses ad beati Augustini regulam adstringuntur? & Benedictini ad regulam sancti Benedicti? fratres quoque minores ad regulam magni, humilisque Francisci? Nonne ergo & omnes Christi fideles ad præcepta & regulas Christi & euangelicæ legis tenentur? utpote ad vitandam omnem superbiam vanitatem ad omnem auaritiã, luxuriam, odij, iram, accedens, ac cæterorum vitiatorum mortaliũ vitiorum detestationem ac fugam, atque ad vniuersas virtutes illis oppositas, ad veram scilicet humilitatem, mansuetudinem, castitatem, misericordiam, charitatem, obedientiam? Et certè quàm diu Christiani cõmuniter tam virtuosè, exemplariterque vixerunt, creuit fides catholica inter persecutorum ac tyrannorum crudelissima & innumerabilia, quæ Christianis intulerunt, tormenta: atque ex prædicationibus, sanctitate, virtutibus, ac miraculis Christifideliũ, innumerabilia millia incredulorum passim conuertebantur ad Dominũ Saluatorem. Nunc verò propter detestabilem,

scam.

scandalosam, ac deformatissimā vitā suam Christiani ab hostibus fidei suae miserabiliter prosternuntur, & ipsi se inuicem grauius dilaniant, & expugnant: imò & ab inuisibilib. suae salutis atrocissimis inimicis ineffabiliter periculosius conculcantur, spiritualiter perimuntur, atque ad perpetua Acherontis tristissimi supplicia detrahuntur.

Declaratio ex verbis beati Augustini, quā virtuosā & exemplarē debeat esse vita cuiuslibet Christiani. Articulus I.

Heb. 3.

MOyses fidelis erat in tota domo Dei, tanquam famulus: Christus verò tanquam filius in domo sua, quā domus iunxit nos, si fiduciam, & gloriam spei vsque in finem firmam retineamus. Olim in veteri lege sancti prophetae imperfectionem legis Moisaicae cognoscentes coelitus sunt edocti, ac cecinerunt, in aduentu regis Messiae filij Dei legem diuinam, spiritalem, perfectam, non terrenam prosperitatem, sed coelestem beatitudinem promittentem,

DE VITA CHRISTIAN. 19

mittenrē, fuisse per ipsum Dei vnigenitum conferendam. De qua Esaias frequēter prędixit, imō Deus per Esaiam. *Esai. 51.* Lex, inquit, à me exiet, & iudiciū meum in lucē populorum requiescet. *Esai. 55.* Et rursus de Christo: Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus. Et: Legem eius insulæ expectabunt. De qua lege Dominus apud Hierem. à apertissimè est locutus. *Hierem. 31.* Deniq; totus ille Mosaicæ legis status, carnalis fuit ac typicus, præfiguratiu⁹ veri, salubris, spiritalis. s; status p Christum exhibiti. Propter quod ad Hebræos dixit Apostolus: Vmbra habens lex futurorū bonorū, non ipsam imaginem rerum, &c. Nec dubiū, quin omnino cōdecuit per vnigenitū Dei, verum & incarnatum Deum dari legē prorsus perfectiorem lege data per tamulum, puta per Moysen. Nempe ad hoc filius Dei venit in mundum, & factus est homo, ac conuersatus in sæculo isto, vt homines faceret Deos, id est diuinos, cœlestes, spirituales, angelicos per contemptum omnium terrenorum: nisi in quātum ista corporalia & terrena, necessaria sunt atq; vtilia ad spiritalia bona, & per feruidū appetitum

Esai. 51.

Esai. 55.

Esai. 42.

Hierem. 31.

Heb. 10.

*Incarnatio-
nis Dei car-
saque.*

tum æternaliū, cœlestiūq; bonorum. Hinc vnigenitus Dei, vt non solū præceptis, promissionibus, & cōminationibus, sed efficacissimis quoq; suis exemplis nos ad ista accenderet, elegit in mundo isto in maxima paupertate, in profundissima humilitate, in omni patientia & mansuetudine, in ardentissima charitate, in plena spiritualitate & exemplaritate ab exordio suæ incarnationis ac natiuitatis vsq; ad crucis suppliciū cōuersari: quatenus omnis Christianus secundū mensurā, gradum, & exigentiam suæ vocationis, ipsum in istis virtutibus imitetur. Vnde in coena nouissima: Exemplū, ait, dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.

Ioan. 13.

Præterea, de hac Christi imitatione, & Christoformi conuersatione, ad quā quilibet adstringitur Christianus, diffusè ac pulchrè disseruit Augustinus in libro de vita Christiana: Christus, inquit, vnctus interpretatur. In veteri autem testamento non nisi Prophetas & sacerdotes ac reges legimus esse vnctos. Imò tam magnum fuit vnctionis illius mysterium, vt non nisi paucissimi illud percipere merentur: & hoc vsque

Augustinus

Exod. 30.

1. Reg. 10.

DE VITA CHRISTIAN. 21

vsque ad Christi aduentū, in quo omnes in ipso regenerati, vnguntur. Cuius vntionis mysterio & exēplo instrui-
mur ac monemur, quales esse, & qualiter viuere debeamus: vt in quibus tā sancta est vntio, sit non minus sancta cōuersatio. Ex hac enim vntione nomen cōmune omnium Christianorū descendit. Quod nomen ille frustra, & ad grauiorem sui damnationem fortitur, qui Christum non imitatur. Quid tibi prodest vocari, quod nō es? & nomen vsurpare alienum indignè. *Ps. 138.* Christianum esse delectat, quæ Christi sunt gere, & meritò tibi Christiani nomen assume. An forsan vocari, non esse desideras? Hoc fœdū, vile ac miserum valde est, te velle vocari, quod non sis. Qui Christianus dicitur, Christum se habere Dominum profitetur. Et verè habet, si ei in omnibus obsequatur: Si quo minùs, nō iam famulus Christi est & venerator, sed subsannator & irrisor, cū & ipse in Euāgelio dicat: Quid vocatis me, Domine, Domine, & nō facitis quæ dico? Et rursus: Qui mihi ministrat, me sequatur, id est, p virtutes mihi assimiletur, & mea sectetur vestigia. Tali igitur

Luc. 6.

Ioan. 12.

tur

*Christiani
falsi duplex
damnatio.*

tur falso Christiano duplex cōdemnationis iudiciū reseruat: Vnū pro subfannatione Christi, quē mendaciter & irrationabiliter Dominū nuncupauit: Aliud, pro qualitate peccati, quo Deū offendit. Si quis verò tam induratus, inuerecundus & pertinax est, vt iram Dei futurā non vereatur, saltē humana consuetudine erubescat. Attendat quā brutalis, insipiens ac stultus etiā à gentibus iudicetur, cuius tanta est vanitas & tanta dementia, vt sibi nomen alienum attribuat, & acquirat. Quis tā vanus & miser est, ut aduersus se audiat profiteri, cū nesciat literas? Quis tā infanus & excors, vt profiteatur se militem, cū nesciat arma gestare? Imò quis sutorem, fabrum aut negociatorem se dicat, cū officiorum illorum opera nesciat? Tu ergo quomodo Christianus vocaris, in quo nullus Christi actus resulget, imò tot & tantis vitijs sordidaris ac foetes, tot criminibus plenus es, quæ virtutibus Christi ac nominis Christiani omnino contrariantur? Christianus nomen est iustitiæ, bonitatis, integritatis, castitatis, prudentiæ humanitatis, innocētiæ, pietatis, humilitatis, sobrietatis

DE VITA CHRISTIAN. 23

fobrietatis ac māfuetudinis. Et tu quo
modo tibi hoc nomen defendis & vē-
dicas, cui de tot & tantis virtutibus
nec vna inhæret ꝫ Christianus est ille,
qui non nomine tantūm, sed opere
quoque Christū in omnibus imitatur.
In cuius pectore locum nō habet ma-
litia, sed pietas & bonitas sola. Qui
nulli nocet, neminē lædit, imō omni-
bus auxiliatur pro posse. Qui Christi
exemplo diligit inimicos, & aduersan-
tibus benefacit, atque pro persecuto-
ribus suis orat ex corde. Nam quisquis
aliquem lædere, scandalizare aut no-
cere paratus est, Christianum se esse
mentitur, cūm Christianus bona pro
malis reddere obligetur. Hæc Augu-
stinus. Qui etiam protestatur, opera
misericordiæ ad Christianos potissi-
mè pertinere. Ex quibus ostenditur,
quàm confusibile atque damnabile sit
coram Deo, Christianum vocari, nec
mē Christiformiter conuersari. Vn-
de narratur quarto libro vitæ sancto-
rum patrum, quod Abbas Macarius
pergens per eremum, reperit ibi cal-
uariam cuiusdam defuncti: quam tan-
gens cū palmea sua virga, interroga-
uit: Quis es tu ꝫ Responditque caput:
Sacerdos

24 D. DIONYS. CARTH.

Sacerdos fui gentiliū in hoc loco. Cui Macarius: Quomodo habes? Ait. Damnatus sum in æternum. Dixit Macarius: Sunt aliqui in inferno peius habentes, q̄ tu? Respondit caput: Nos gētiles & infideles aliquid misericordiæ à Deo consequimur, quia nesciuimus meliūs. Sed quantum eminent cœlum super terram, tam profundè sub nobis in medio ignis sunt impij Christiani, qui mandata Dei scientes, excusationem non habent. Quo audito, fleuit abbas Macarius, dicens: Væ homini, q̄ mandata Dei transgressus est. Deinde sepeliuit caput illud, & abiit. Insuper volēs scire, qualiter consuevit populus Christianus omni virtute pollere, aduertat quod primo libro vitæ sanctorū patrū sanctus refert Hieronymus de se ac locijs suis, quando perrexit per diuersa deserti loca & oppida sanctos patres videre: Venimus, inq̄t, ad ciuitatem quandam Thebaidæ, in qua tanta virtutum vidimus bona, vt nemo sufficiat enarrare. In qua, & circa quam per gyrum eius, vt à sancto episcopo ciuitatis audiui⁹, erāt decē millia monachorū, atq; viginta millia monialiū virginum deuotissimæ vitæ :

Hieron.

DE VITA CHRISTIAN. 25

vitæ. Duodecim quoq; magnę ecclesię
 erant ibidem , ad quas publicè plebs
 conuenit : & religiosę illæ personæ
 cum cæteris sanctis fidelibus DE VN
 die ac nocte indefinenter laudantes,
 totam ciuitatem quasi vnam fece-
 runt ecclesiam. Superiores etiam vrbs
 & ditiores suos statuerunt ministros
 in singulis portis ad obseruandum, an
 aliquis pauper aut peregrinus veniret
 & eos quos viderant venientes, certa-
 tim secum ducere conabatur. Cumq;
 ciues & religiosi vidissent nos, occur-
 rerunt nobis quasi Angelis Dei. Nec
 verecundia sinit me scribere, quantum
 nobis exhibuerunt honorem. Nam ita
 vnusquisque illorum nos traxit ad se,
 quod nostra pallia scindebantur. Vidi-
 mus ibi plurimos patres sanctos varijs
 donis gratiæ Dei ornatos, in sapien-
 tia, in sermone, in abstinentijs, signis,
 miraculis atque virtutibus. O quanta
 charitas viguit ibi , quanta in omni
 virtute perfectio. Nam beneficium sibi
 fieri reputabant in hoc, quod peregrinos
 & pauperes hospitare, reficere, ac
 piè tractare propter Deum gratis va-
 lebant. Quid adhęc dicere possunt, qui
 nec peregrinos ac pauperes hospitium

b

postu-

26 D. DIONYS. CARTH.
postulantes, hospitarè & piè propter
Deum tractare dignantur?

*Diligentior inquisitio qualiter debe-
at vnusquisq; Christianus conuer-
sari, ex apostolicis docu-
mentis.*

Artic. III:

1. Pet. 2.

DEponentes omnem maliti-
am, & omnem dolum, & si-
mulationes, inuidias & de-
tractiones. sicut modò geni-
ti, infantes, rationabiles, sine dolo:
lac concupiscite, vt in eo crescatis in
salutem. Ea quæ sancti Apostoli in su-
is scripserunt epistolis, quæ canonicæ
appellantur, ad vniuersos credentes
communitè & pro maxima pertinēt
parte. Aliqua tamen breuiter inserunt,
quæ ad quosdam specialiter pertinēt,
vtpote ad parentes ac filios, ad præsi-
dentes & pastores, ad Episcopos at-
que diaconos, ad Dominos & mini-
stros, vt infrà tangetur. Cætera spe-
ctant ad omnes per modum præcepti,
aut consilij, vel doctrinæ. Porrò, iam
introduceta autoritas omnes & singu-
los concernit & obligat Christianos,
in qua

DE VITA CHRISTIAN. 27

in qua glotiosissimus Apostolici ordinis vertex, omnium gerens curam, tanquam cunctorum prælatus fidelium, cōpendiose describit, à quibus vitijs debeat omnis Christianus esse immunis, & quibus virtutibus decoratus. Oportet namque imprimis à vitijs expurgari, deinde mox virtutibus expoliri. Quæ duo consequuntur se mutuò, nec purgatur homo à vitijs, nisi recipiēdo virtutes illis cōtrarias, de vitijs loquēdo mortalibus: quia non potest contingere, quòd homo adultæ ætatis nec sit vitiosus, nec virtuosus: hoc est, nec in statu damnationis. neque in statu salutis. Ideo dixit Psalmista: Declina à malo & fac bonum. Hæc etenim sunt quasi duæ integrales partes iustitiæ, conformiter in arte & practica medicinæ, oportet in primis noxios humores expellere, deinde sanitatē inducere. Atque in Republica necesse est repellere hostes. & eos abijcere qui bonum commune & tutam ac pacificam proximorum cohabitationem impediunt: sicque pacē conservare communem. Itaque iubet summus ille Apostolus, ut omnis Christi fidelis oēm deponat malitiam, id est, excogitatam ac deliberatā pra-

b z uita

uitatem, seu omnem habitum vitiosum, consuetudinemq; peruersam, & omnem dolum in verbis & in factis. Nempe dolus, fraus & vsura directe repugnant & contrariantur tam charitati, quam iustitiæ, & item veræ prudentiæ. Et quantum ad hoc, sunt peccata mortalia: quamuis interdum, propter actus modicitatē, sint venialia mala, sicut & cæteri primi ac modici motus & actus superbiæ & aliorum mortalium vitiorū. Hinc enim ait scriptura: Virū sanguinū & dolosum abominabitur Dñs. Salomon quoq;: Vir, inq; astutus odiosus est. Simulare enim est hypocritarū. Et cōtra hypocrisim Christus in euangelio potissime prædicat. Simulatio etiā colūbinæ repugnat simplicitati. Meritò igitur affirmat scriptura Simulatores & callidi prouocant irā Dei. Et oēs detractiones. Multę enim sunt species detractionis, quæ ex suo genere est peccatū valde mortale, & infectinum, non solūm detrahentē, sed & audientem, si consentiat, perimens. Et inuidias, Inuidia enim est dolor seu moeror de prosperitatib⁹ proximorū. Sicut modò geniti infantes, id est, instar paruulorum & infantū mox natorum,

Dolus
Fraus
Vsura

Psalms. 5.
Prou. 14.

Mat. 6. 13. 23.
Lucæ 6.
Iob 36.

Detractio
quale peccati.

Inuidia
quid.

DE VITA CHRISTIAN. 29

torum, quantū ad innocentiam & Christianam simplicitatis sinceritatem & innocuitatem, ad quam oportet nos esse reductos, si Deo placebimus, cum dicat saluator: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum Rationabiles, id est, discreti, & rectae rationis sequentes iudiciam. Sine dolo, sicut iam dictum est. Vnde & apud Esaiam asseritur. Fraudulenta vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnabit ad perdendos mites in sermone mendacij. Malachias quoque ait. Maledictus dolosus. Lac concupiscite, id est, pura ac nitida fidei documenta: & imprimis faciliores doctrinas, quibus primo instrui ac refici intellectum necesse est, sicut Corinthiis scribit Apostolus. Quasi paruulis in Christo lac dedi, non solidum cibum. Ut in eo crescatis in salutem, id est, per spiritalem huius lactis seu doctrine refectionem, proficiatis in gratia & virtute atque ad meliora pertingatis charismata.

Eccē ista ad quolibet pertinent Christianum. Sed & alia multa precepta ac documenta, quae in suis duabus scribit epistolis sacratissimus Petrus. Verum, si velim omnia ita exponere, opusculum

Simplicitas.

Matth. 18.

Isaia 32.

Malach. 1.

1. Cor. 3.

lum istud fieret nimis prolixum : imò & contra intentionem agerem præfati deuotissimi patris, cuius intuitu & amore hæc scribo, qui & notabilia petijt exempla subiungi, quanquam propter bonum commune ac Dei honorem totum hoc principaliter fiat. Ad quem itidem finem ille quoque vniuersum suum refert conatum. Deinceps igitur textum scripturæ breuiter tangam, expositione prolixa omiſſa, vt vitetur prolixitas. Rursus itaque ad omnem spectat Christiſidelem implere, quod in ſua prima canonica idem ait archiapostolus: Omnes eſtote vnanimis, id eſt, in bonis concordēs: compatiētes: fraternitatis, id eſt, proximorum amatores, miſericordēs, modeſti, humiles : non reddentes malum pro malo, ſed è contrario benedicentes, quia in hoc vocati eſtis. id eſt, ideò eſtis Chriſtiani effecti, vt ita agatis. Vel, in hoc, id eſt, in tali forma redditionis boni pro malo eſtis à Deo gratioſè conuerſi, qui tribuit nobis bona pro malis. Quocirca ſciendum, quòd nunquam licet reddere malum culpæ, pro malo culpæ, vt faciunt impatientes, iracundi, ſuperbi, qui iniuriantibus.

1. Pet 3.

Malum pro
malo redde-
re.

DE VITA CHRISTIAN. 31

bus & irascentibus sibi vicissim irascuntur, atque iniuriantur. quidam etiam superiores aut correptores. qui dum delinquentes immoderatè, infestiuè aspernanter, turbulenter, impatienter, aut cum immoderatione iræ corripunt, seipsos sæpè grauius lædunt, dum proximos aut subditos suos intèndunt curare. Porro, malum poenæ pro malo culpæ infligere, his licet, qui publica funguntur autoritate, aut ex iure ius corrigendi sortiti sunt. Cæteris non licet vlesci seipsos, imò nec suam, neque alienam iniuriam. Nihilominus possunt zelo iustitiæ ex charitate, vt iniquitas reprimatur, superioribus causam suam committere, & iuxta iuris tenorem satisfactionem exigere. Attamen melius esset totum propter Deum ex corde dimittere, nisi ex hoc derogaretur iustitiæ, & improbi fierent ad iniuriandum alijs proniores. Et in tali casu debet veraciter Christianus libenter satisfactionem dimittere, quantum in se est, reputando se maioribus iniurijs dignum, seu CHRISTI intuitu & amore, & vt suæ passioni aliquo qualiter conformetur. Tamen ob

causas præactas, & vt reus in vita hac reprimatur à peccatis, ac debitè puniatur, ne pereat in æternum, potest meritoriè satisfactionem seu delinquentis castigationem requirere.

1. Pet. 4.

Prov. 10.

Insuper ad quemlibet pertinet Christianum, quod idem summus Christi vicarius in sua prima digessit epistola: Estote prudentes, & vigilate in orationibus. Ante omnia mutuam in vobis charitatem continuam habentes, quoniam charitas operit multitudinem peccatorum: id est, suo feruore, communiōe, ac merito vitia tollit, consumit, & quasi non fuerint, delet. Hospitales inuicem sine murmuratione. Sobrij estote, omnem sollicitudinem vestram proijcientes in Deum; quoniam ipsi cura est de vobis: id est, in DEO præcipuè confidatis, immoderatam sollicitudinem deuitantes, eò quòd DEVS omnium prouidentiam habeat, specialiter rationalium creaturarum. Animas vestras castificate, id est, à vitijs, præsertim ab incontinentia, expurgate, in obedientia charitatis, id est, sponte, & ex spiritali dilectione, non coactè, obediendo superiorum præceptis, simplici ex corde,
omni.

DE VITA CHRISTIAN. 33

omni videlicet duplicitate ac simula-
tione exclusis. Diligite inuicem at-
tentiùs, cum dicat Saluator: In hoc *Ioan. 13.*
cognoscent omnes, quia discipuli mei
estis, si dilectionem habueritis ad in-
uicem. Hoc ergò implendum est at-
tentiùs, id est, valde attentè seu dili-
genter. Aliàs nanq; perit omne quod
agimus, nec saluari poterimus. Sic est
enim voluntas DEI, id est, diuinæ vo-
luntatis præceptum, vt benefaciētes,
obmutescere faciatis, quantum in vo-
bis est, imprudentium hominū (q̄ pro-
ni sunt alios intimatorè ac temerè iu-
dicare) ignorantiam: ita vt non habe-
ant occasionem datam aut rationabi-
lem malè iudicandi de vobis: Vnus-
quisque sicut accepit gratiam, in al-
terarum illam administrantes: id
est, quilibet vestrum dona gratiæ &
beneficia de super sibi collata, proxi-
mis suis libenter communicet, loco
saltem ac tempore opportuno. prout
charitas exigit, vt ad opera misericor-
diæ tam corporalia, quam spiritualia
pronus sit, prout statui suo conuenit.
Communicantes CHRISTI pas-
sionibus; id est, in aduersis & afflictio-

b s nibus

nibus corporis, per quas Christi persecutioni & passioni aliquo modo conformamini gaudete, in Domino patientiam conseruando, ac gratias DEO agendo, in quantum aduersa sunt animæ tam multipliciter expedientia.

Lucæ 1. Dominum Christum sanctificate, id est, sanctum esse cognoscite, operibusque monstrate in sanctitate & iustitiæ ei iugiter seruiendo in tordibus vestris: imò & in corporibus quoque, cum dicat Apostolus: Glorificate & portate

Galat 6.

DEVM in corpore vestro, Ex his accipi potest exhortatio copiosa ad populum, & elici, quàm indigni sint Christiani vocati, quicumque sunt malitiosi, dolosi & fraudulentissimi, simulators & callidi, inuidi & detractores, gulosi ac lubrici, discordes, crudeles, immisericordes, superbi, immites seu vindicatiui, impatientes, acediosi & inobedientes.

De eadem materia, ex epistolis Pauli Apostoli.

Artic. IIII.

Estote

DE VITA CHRISTIAN. 37



Stote imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & CHRISTVS dilexit nos, Docuit vas electionis sanctus Paulus Apostolus vniuersos credentes, vt in primis corpus spiritui subdant, sensualitem rationi, concupiscentias carnales, omnesque motus passionum, & sensitiui appetitus affectiones refrænando ac moderando per rectæ rationis iudicium, secundum diuinæ legis tenorem, Hinc ad Ro. loquitur: nō regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius: neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed arma iustitiæ Deo. Sicut enim exhibuistis mēbra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc, exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Qui autē in carne sunt. id est, carnaliter viuunt, rebus carnalibus ac sensibilib⁹ magis, quàm diuinis ac spiritualibus inhærendo, Deo placere non possunt, quandiu huiusmodi sunt. Ideo addit: Debitores sumus nō carni, vt secundum carnem viuamus qui enim secundum carnem vixeritis,

Rom. 6.

Roman, 8.

b 6

morie-

moriemini: morte culpæ in præfenti,
 & morte infernalis miseræ in futuro.
 Si autem spiritu facta carnis mortifi-
 caueritis, viuetis vita gratiæ in præ-
 fenti, & vita gloriæ in futuro: Deniq;
 corpora sic gubernare, refrænando ea
 ab actibus vitiosis. ac virtuosis occu-
 pandò operibus, est ea Deo offerre in
 sacrificium salutare. Ad quod hortans
 Apostolus: Obsecro, inquit, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora
 vestra hostiam viuentē, sanctam, Deo
 placentem. De hoc multa scribit ad
 Galat. Spiritu, inquit, ambulate, &
 desideria carnis non perficietis. Atque
 Col. 3. ad Coloss, Mortificate membra vestra,
 quæ sunt super terram, id est, membro-
 rum abusum vitate. In alijs quoque
 pluribus locis. At verò per opera exte-
 riora virtuosa, non solùm intelligēda
 sunt actus, qui directè, seu immediatè
 à virtutibus eliciuntur, ex suo genere
 aut specie boni sunt, vt debita soluere,
 eleemosynas dare, opera misericor-
 diæ & pœnitentiæ facere, sacrificia
 immolare, ex deuotione peregrinari
 sed etiam opera mechanica, & ex se
 indifferentia, ex charitatis imperio fa-
 cta, ad debitum, bonū, ac laudabilem
 finem

Roman. 12.

Galat. 5.

Col. 3.

DE VITA CHRISTIAN. 37

finem relata. Charitas quippe est virtus dignissima, cuius est cæteras virtutes ad proprios actus mouere & excitare. Nec aliquid est meritorium coram Deo, nisi fiat ex charitate. Dum ergo manualia, exteriora & mechanica opera fiunt cum discretionem ex imperio charitatis ad Dei gloriam & honorem, & propter eius obsequium propriamque salutem, tunc & ipsa sunt virtuosa. Si. n. debeat homo seruire Deo, ac promereri gratiam & salutem, oportet vt viuat: & ad viuendum necesse est, necessaria victui habere, ad quæ habenda, necesse operari, & manualia exercere, negociari, mercari, arare. Insuper ad virtutes morales passionum reformatrices, & ad conuersationem mutuam pacificam, concordem, quietam, frequenter & copiosissimè hortatur Apostolus cunctos fideles, ad Ephes. loquens: Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis. Et rursus apertius monens ad conuersationem nomine Christiano condignam, omni- que Christi fidei necessariam: Obsecro, ait, vos in domino, vt dignè ambuletis Deo vocatiõẽ, qua vocati estis, cū om-

Directio cordis bona in operibus mechanicis habenda.

Ephes. 5.

Ephes. 4.

b 7 ni

ni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Hinc quoque ad Colossens. Induite, inquit, vos sicut electi Dei, viscera misericordię, benignitatem, humilitatē, modestiā, patientiam, supportantes inuicem, & donantes, id est, ignoscentes vobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelā. Amplius ad præcauendum & detestandum vitia virtutibus istis contraria, seriosè & sepè hortatur vniuersos fideles. Et quia Romani erant multum carnales, superbi, ambitiosi ac temerè iudicantes, ideo in epistola ad Romanos seruentem instigat ad abominandū hæc vitia, vtpote temeraria, incauta & vsurpata iudicia, ac vitia carnis, elationē & gloriā vanam. Ait equidē: Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim alium iudicas, te ipsum condemnas. Existimas quia tu effugies iudicium Dei? Rursus in eadem epistola: Tu quid iudicas fratrem tuū, aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabim⁹ ante tribunal Christi, & vnusquisq; pro se rationē reddet Deo. Nō ergo ampli⁹
inuicem

Rom 5.

Roma. 14.

DE VITA CHRISTIAN. 39

inuicem iudicemus, sed hoc iudicate
magis, ne ponatis offendiculum fratri
aut scandalum. Contra superbiã quo-
que exhortans: Noli, inquit altum sa-
pere, id est, te ipsũ extollere & magnũ
putare: sed time. Nolite esse prudentes *Roma. 12.*
apud vosmetipsos, id est, in oculis pro-
prijs. Etenim dicentes se sapientes esse,
stulti facti sunt. *Roma. 1.*
Quidam demum Co-
rinthiorum inter se erant contentiosi,
ideo scripsit eis: Cũ sit inter vos zelus
ideo scripsit eis: Cũ sit inter vos zelus
& contentio, nõne carnales estis, &
secundum hominem ambulatis? *1. Cor. 3.*
Vnde denuò protestatur: Si quis vide-
tur contentiosus esse, nos talem con-
suetudinem non habemus, neque Ec-
clesia Dei. Talibus loquitur etiam ad
Galatas: Quod si inuicem mordetis &
comeditis, videte, ne ab inuicem con-
summamini. *Galat. 5.*
Et sequenti ibi capi-
te: Non efficiamur inanis gloriæ cu-
pidi, inuicem prouocantes, inuicem
inidentes. Si quis existimat se aliquid
esse, cùm nihil sit, ipse se seducit. Hoc
est quod ad Philippenses inducit: Ni-
hil agatis per contentionem, neque
per inanem gloriam: sed per humili-
tatem superiores sibi inuicẽ arbitran-
tes, non quæ sua sunt singuli confide-
rantes,

rantes, id est, nō solū ea quæ ad proprium spectant commodum & profectum, sed quæ aliorum, id est, etiam proximorum profectum & commodū pensantes, & procurantes pro posse, loco & tempore opportuno. Hinc ait & alibi: Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Omnis amaritudo, & ira, & indignatio & clamor tollatur à vobis.

Ephef. 4.

Præterea cū vnusquisque teneatur proximorum scandala euitare, imō & ipsos adificare, idcirco ad mutuam exemplaritatem multoties vniuersos hortatur, dicendo: Ne ponatis offendiculū fratri aut scandalū. Itaq; quæ pacis sunt sectemur: & quæ ædificationis sunt, inuicem custodiamus. Noli illum perdere, pro quo Christus mortuus est. Peccantes in fratres, & percutientes conscientiam ipsorum infirmam, in Christum peccatis. Propterea si esca scādalizat fratrem meū,

Roman. 12.

non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem. Prouidemus bona non solū corā Deo, sed & coram omnibus hominibus. Insuper cunctos Christifideles ad obediendum suis superioribus in his
quæ

H. DE VITA CHRISTIAN. 41

quæ illorum autoritatem cathedram-
que concernunt, hortatur docendo: *Rom. 15.*
Omnis anima potestatibus sublimio-
ribus subdita sit. Et de hoc scribit dif-
fusè ad Romanos. Et prima ad Thess. *2. Theßal. 5.*
& ad Hebræos. *Hebræ. 13.*

Ad resistendum etiam omni ten-
tationi viriliter hortatur cunctos fre-
quenter. Nempe ad resistendum tenta-
tioni, quæ est ex carne, admonet in
verbis præ habitis & alijs, quibus docet
concupiscentijs esse renitendū, & car-
nem in seruitutem spiritus redigendā,
ac veterem hominem exuendum. Ad

1. Cor. 9.
Ephes. 4.
Rom. 12.

resistendum autem tentationibus
mundi, hortatur: Nolite, inquit,
cōformari huic seculo. Potissimè ve-
rò instigat ad reluctandum tentamen-
tis inuisibilium hostium, dicens: Con-
fortamini in Domino, & in potentia
virtutis eius. Induite armaturam Dei,
vt possitis stare aduersus insidias dia-
boli. Quoniam non est nobis collu-
ctatio aduersus carnem & sanguinē,
supple, tantūm, sed principaliter, ad-
uersus principes & potestates, contra
spiritualia nequitiae in cœlestibus. Et
de hoc plura conscribit ad Ephesios,
& alibi: Non, inquit, coronabitur,
nisi

Ephes. 6.

2. Tim. 2.
Ephes. 4.

nisi qui legitimè certauerit. Nolit^e
 locum dare diabolo. Et multa si-
 milia. Ecce ista ad omnem pertinent
 Christianum, atque ex verbis istis for-
 manda est feruens & discreta correp-
 tio eorum, qui contra hæc agunt, &
 quòd vehementer distēt à via salutis,
 à qua vtrique tanto plus distant, quāto
 ab horum adimplerione magis de-
 ficiunt. Postremo, quāam timoratum
 spiritualiterque sollicitum esse oportet
 quemlibet fidelem coram Deo,
 docet idem Apostolus: Cum metu, in-
 quiēs, timore & tremore vestram sa-
 lutem operamini. Et rursus: Seruiam⁹
 Deo cum metu & reuerentia. Etenim
 Deus noster ignis consumens est. Itē-
 que: Horrendum est incidere in ma-
 nus Dei viuentis. Nempe cūm neces-
 se sit, quemlibet hominem ratione v-
 tentem, in æternum saluari, aut æter-
 naliter condemnari, quis poterit satis
 vereri? Docet demum Apostolus, vt
 cuncta quæ agimus, ad salubrem ac
 debitum finem referamus ac ordi-
 nemus, dicendo: Siue manducatis, si-
 ue bibitis, omnia in gloriam Dei fa-
 cite. Et denuò: Omne ait, quodcunque
 facitis in verbo aut opere, omnia in
 nomine

*Phil. 2.**Hebr. 12.**H. br. 10.**1. Cor. 10.**Coll. 3.*

H. DE VITA CHRISTIAN. 43

nomine Domini nostri Iesu Christi agite, gratias agentes Deo patri per ipsum. Ad hunc saluberrimum finem, videlicet Dei honorem & gloriã propriamque salutem, quę est eterna fructiva ac beatifica visio Dei, debet quilibet Christianus ad minus semel in die, præsertim in diei exordio, totam suam conversationem actualiter ordinare. Estque valde conueniens, vt omni die agat hoc sæpè. Verùm cogitationes, locutiones & actiones culpabiles, omissiones quoque bonorum, non sunt ordinabiles ad hunc finem.

De eadem materia ex Euangelio, Articul. V.



Enit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudeæ, dicens: Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cœlorum. Hoc idem fuit exordium prædicationis Christi. Apud Marcum quoque narratur: Venit IESVS in Galilæam, prædicans Euangelium Regni Dei, & dicens: Quoniam impletum est tempus, & appropinquauit regnum Dei: Pœnitimini, & credite Euangelio. Denique ratio-

Matt. 3.

Marci. 1.

*Iaco. 3.**Prover. 24.**Beatitudines**8. qualiter ad
omnem per-
tineant fide-
lem.**Matth. 5.*

rationabiliter ita exorsi sunt prædica-
re tam CHRISTVS, quàm gloriosus
eius præcursor. In multis enim offen-
dimus omnes, & quotidie frequenter
peccamus, præsertim cùm & teste scri-
ptura, iustus septies cadat, id est, val-
de sæpè quolibet die, saltem in venia-
libus. Principium ergo bonorum, est
pœnitentia malorum. Primò itaque
ad omnem pertinet Christianū, pro-
priam vitam quotidè examinare,
quotidiana peccata desistere, saltem igneis
lachrymis cordis, etsi non aqueis
lachymis corporis. Insuper docuit o-
cto beatitudines viæ, quæ sunt merito-
rij actus virtutum, quibus actibus cor-
respondet ac redditur proportionata
merces, æternaque salus in coelis: quæ
beatitudines secundum vnam exposi-
tionem ad omnem spectant fidelem.
Itaque quilibet tenetur eas implere
atque habere tempore suo, vt cùm di-
citur: Beati pauperes spiritu, id est, hu-
miles. Et constat, quòd ad humilita-
tem & veram suiipsius humiliatio-
nem vnusquisque tenetur. Secunda
II. beatitudo tangitur in his verbis: Beati-
mites. Nec dubium quin ad māsuetu-
dinem & iræ per vitium refranatio-
nem.

DE VITA CHRISTIAN. 45

nem quilibet obligetur, præsertim cū
dicat saluator: Discite à me, quia mitis *Matth. 11.*
sum & humilis corde. Tertia beatitudo est: *III.*
Beati qui lugent, sua videlicet
aut proximorum peccata, & ex domi-
nicæ passionis compalsione, ac deside-
rio regni cœlestis & interni profectus,
siue ex alijs rationabilibus causis:
quod totum ad omnem spectat Chri-
sti fidelem tempore opportuno, cū *Gregor.*
& teste Grego. indignus sit regno cœ- *Matth. 22.*
lorum, qui illud quotidie non petit cū
lachrymis, & vnusquisque teneatur
proximum diligere, sicut seipsum, sic-
que de malo illius dolere tanquam
de proprio. Quarta est: Beati qui esu- *III.*
riunt & sitiunt iustitiam. Ad quam
omnes tenentur, cū iustitia sit præ-
clarissima virtus, quam feruidè cupe-
re ac sitire debemus, imò ad minus
plus quàm tēporalia vniuersa. Quinta *V.*
est: Beati misericordes: ad quam vni- *Ambrosius.*
uersi adstricti sunt, cū iuxta Ambro-
sium, summa Christianæ religionis in-
pietate & miseriaordia maximè con-
sistat. Sexta est: Beati mundo corde. *VI.*
Porro ad munditiam cordis, quantum
ad immunitatem ab omni labe peccati
mortalis, cūcti sunt obligati. Septima *VII.*
est:

est:

est: Beati pacifici. Nec dubium quin omnes teneantur pacem spiritalem & mentis quietem habere in Deo tanquam in summo finali contentatiuoque bono, & quantum in ipsis est, pacem atque concordiam habere in bonis cum proximis, turbatos quoque & dissentientes pacificare pro posse, exigentibus causa, loco & tempore. Octava:

VIII. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Tenetur autem unusquisque potius persecutionem, damna, opprobria, imo & mortem sufferre, quam iustitiam, veritatem & fidem relinquere. Idcirco ad hanc beatitudinem, quae ceteris difficilior laboriosiorque videtur. Christus consequenter hortatur: Beati, inquit, estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint &c. Gaudete in illa die. & exultate: quonia merces vestra copiosa est in caelis. Consequenter ad vitam exemplarem monet saluator, dicendo: Sic luceat lux vestra coram hominibus, &c. Ad quam exemplaritatem, ut patuit, omnes tenentur. Propter quod asserit Augustinus: Deo debes conscientiae puritatem, proximo bonum exemplum ad bonae famae odorem. Insuper, docet, qualiter debe-

Matth. 5.

August.

DE VITA CHRISTIAN. 47

debeamus orare, ieiunare & eleemo- *Matth. 6.*
 synam dare synceriter ac deuotè, om-
 ni simulatione, vanitate & appetitu
 laudis humanæ, exclusis. Et ad hæc oēs *Matth. 5.*
 tenentur fideles. Dicit quoque eū esse
 dignum gehenna, qui ex aspernatio-
 ne & tumore superbiæ, seu irrationa-
 bili causa proximum suum nominat
 stultum. Quo constat, quàm arcta sit
 via salutis, dum pro vnius verbi pro-
 latione infligitur æterna damnatio.
 Vnde etiam innotescit, quod periculosa
 ac pessima sit cōsuetudo multorū, qui
 passim tãquã faciliter alios vocant &
 iudicant stultos, nō attendentes quòd
 ipsimet hoc agendo, multo stolidiores *Ibidem.*
 sint illis. Ampliùs docet saluator non
 esse iurandum omnino: quod tamèn
 consilium est, quia ex rationabili cau-
 sa licet interdum iurare. Verum qui
 passim & sine ratione irreuerenterq;
 iurāt, peccant mortaliter, agendo con-
 tra illud præceptum, Exodi 20. Non
 assumes nomē Domini Dei tui in va- *Matth. 5.*
 num. Insuper iubet: Diligite inimicos
 vestros, benefacite his qui oderūt vos,
 & orate pro persecuentibus & calum-
 niantibus vos. Personas equidē oportet
 diligere atq; orate tempore oppor-
 tuno,

Matth. 6.

tuno, vt verè pœniteant ac saluentur: Vitia verò sunt odienda. Præterea auaritiam & immoderatam de temporalibus sollicitudinem reprobatur, vt cōfidamus in patre cœlesti & in paterna prouidentia eius, vt dictum est suprâ.

Matth 7.

Prohibet item temeraria iudicia, & damnationes proximorum iniustas & indiscretas: Nolite, inquit, iudicare. Conformiter reprobatur eos, qui acuti sunt ad considerandum & reprehendum proximorum defectus, proprios autem excessus quamuis maiores non corrigunt. Ideo docet, vt ad correptionem fraternam ordinatè procedamus, imprimis emendando nos ipsos, vt simus condigni arguere alios. Nempe qui in eisdem aut maioribus culpis est, indignus est corripere alios. hinc enim ait: Quid vides festucâ in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides? Deinde copiose hortatur, animat & persuadet, vt cum omni fiducia atque instantia Dominum exoremus, cum & pater carnalis filijs suis præstet bona eis vtilia, quæ petunt ab ipso. Quibus verbis subiungit iuris naturalis præceptum, ad quod omnes tenentur: Omnia, dicens,

Ibidem.

H. DE VITA CHRISTIAN. 49

cens, quæcunque vultis vt faciant vo-
bis homines, ita & vos facite illis. In
quo præcepto fundantur præcepta de-
calogi secundæ tabulæ, præsertim af-
firmatiua. Aliud verò præceptum iuris
naturalis negatiuum, quod tamen ex
prædicto elicitur, habetur in Tobia,
vbi legitur: Quod ab alio oderis tibi
fieri, vide ne aliquando alij facias.
Quorū vtrunq; intelligendū est de ra-
tionabili velle ac nolle. Et quoniam
istud difficile est in omnibus adimple-
re, subiungit præcipitq; saluator. In-
trate per angustam portam. Hæc porta
& arcta via, est vita pænitentialis, cō-
uersatio virtuosa, obseruantia præce-
ptorum in omnibus. Medium autem
in omnibus obseruare, & seipsum sic
frangere, carnem domare, & mentem
Deo semper subiectā & vnitā tenere,
difficile arduumq; censetur: Deinceps
ad humilitatē & reformationē inter-
nam nos obligans: Nisi, inquit, cōuer-
si fueritis, & efficiamini sicut paruuli,
non intrabitis in regnū cælorū. Vbi
multūm seriosè profequitur, quàm e-
norme, periculosum, vitandum, atq;
damnabile sit scandalizare aut asper-
nari pusillos. Docet quoq; ac præcipit

Tob. 4.

Matth. 4.

Porta angu-
sta ad vitam
ducens quæ.

Matth. 18.

modum fraternæ correptionis, dicendo: Si peccauerit in te frater tuus, &c. Quod præceptum paucissimi veraciter ac debitè implent. Ad quod tamen omnes tenentur, secundum quod correptio illa est actus charitatis. In quantum verò est actus iustitiæ, pertinet specialiter ad prælatos ac præsidentes. Multa demum & his consimilia, iussa in Euangelio tradit, videlicet vt iniuriantibus ignoscamus, & offensis à nobis satisfaciamus, veniam postulâtes, nec persecutores inordinatè sic timeamus, vt timore eorum à fide, veritate, & æquitate vllatenùs recedamus, imò pro Deo, fide, iustitia mori simus parati: nec parentes, nec aliquid Deo præferre cõsentiamus, ipsumq; Christum cruciformiter imitemur, carnem nostram cum vitijs & concupiscētijs crucifigendo, nobisq; ipsis salubrem violentiam inferendo, propriam voluntatem frangēdo cum omni sua animositate atque duritia: imò quotidie imprimis quæramus regnum cœlorum, æternam beatitudinem ardentè, non tamen propter se finaliter appetendo; atque iustitiam eius, id est, opera virtuosa & iusta, ac spiritualia gratiarum charis-

Ibidem.

*Matth. 5.
Matth. 19.*

*Matth. 10,
Lucæ 10.*

Lucæ 12,

DE VITA CHRISTIAN. 51

charismata, per quæ ad cœleste pertingitur regnum, Ex quibus cōstat, quam virtuosam, exemplarem, timoratam, charitatiuamq; vitam ducere omnes teneantur Christifideles. Hoc quippe Dominus Iesus Christus protestatus est, priuū ac principalissimum esse mandatum, vt diligant Deum toto *Matth. 2* corde, tota mente, totaq; anima & viribus totis, proximos quoque spiritali amore, sicut se ipsos. Hoc item necessarium esse edocuit, vt in cunctis, quæ agimus, oculus noster sit simplex, id est, intentio recta, sic vt ad finem salu *Matth. 6.* brem per media conuenientia ac proportionata tendamus, Ad ista insuper comprobanda possent ex epistolis beatorum Apostolorum Iacobi ac Ioannis plura induci, quorum iam sententia competenter est tacta, quæ & infra suis poterunt locis commemorari.

*Quam virtuosa ac splendida merito
esset militantis Ecclesie vita-*
Artic. VI.



Cias quomodo te oporteat *1. Tim. 3.*
cōuersari in domo Dei, quæ
est ecclesia Dei viui, colūna
& fir-

Cant. 4.

& firmamētū veritatis. Ecclesia Christi in hoc exilio militans multis rebus in scripturis cōparatur, ac diuersa nomina sortitur præclara, & eminentissimè cōmendatur: præsertim in Canticis canticorum, in quibus turri David, eq̄tati Dei, vineæ, horto, fonti, multisq; alijs assimilatur rebus nobilibus. Insuper sponsa, filia, amica, soror, columba & immaculata ac vnica nominatur sponsi cœlestis, creatoris, saluatoris ac Dei: quæ omnia sunt appellationes præeminēter amorosè, suavissimæ atq; dignissimæ. Ex quibus elucidatur, quàm amorosè, fideliter, & cōfistēter vnaqueq; anima Christiana debeat saluatori suo iugiter adhærere, vniri ac obsequi, ipsa quoq; cōmunitas ecclesiasticę politię seu plebis: quoniam sicut sponsa ad suū afficitur spōsum, & sicut filia ad parentē, amica ad amicū, soror ad fratrem, tam amorosè, fideliter ac robustè debet vnaquæque Christiana affici Christo, & ei stabiliter adhærere: nulloq; modo cōtrariū admittere amatorē, nec aliquid offensiuum sponsi cōmittere, neq; per omissionē peccare: præsertim cū incōparabiliter maior sit ratio, fortior causa,

H. DE VITA CHRISTIAN. 53

causa, multipliciusque incitamentum animæ Christianæ amandæ ac venerandæ sp̄sum cœlestem, quàm alicui proli amandæ carnales parentes, carnalemque sponsum, fratrem siue amicum. Denique militantem ecclesiam Christus in Euangelio vbertim appellat regnū cœlorum: quo constat, quod cœlestem debeat ducere vitam in terris, & instar triumphantis Ecclesiæ esse ordinata in omnibus. Vnde Ioannes in Apoc. fatetur, quod vidit eam descendētem de cœlo: Et mysticè quoque de ea exponitur, quod dictū est Moyse: Inspice & fac iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Sic etenim Christus ipsam in terra instituit, prout ei secundum naturam assumptam fuit in altitudine suæ contemplationis monstratum à superbeatissima Trinitate. Præterea soli altissimo Deo patriæ cultus debetur, atque ad hoc rationalis creatura est condita, ut tota sua conversatio sit cultus ac veneratio creatoris: ad sui ipsius salutem ac proximorum auxilium, ut sit deuota & honorifica circa Deum, decora atque composita in se. profusa & communicatiua ad proximos. Nullus quippe sane mentis

Matth. 25.

Apoc. 21.

Creatura rationalis ad quid condita sit.

cogit

cogitare aut apprehendere siue audire debet Deum honorabilitatis, excellentiæ ac maiestatis penitus infinitæ, absque ipsius admiratione, amore ac honorificentia singulari, nec absque sui ipsius interna incuruatione, inclinatione, imò & profundissima prostratione, coram tam supereminētissimo Deo, ac resiltione tremebunda in propriam paruitatem. Porro Ecclesiam consideremus tanquam congregationem ex hominibus taliter Deum verū colentibus, amantibus atque timentibus adunatam: quorum tota vita sit seruitus superdignissimi creatoris, procuratio quoque propriæ felicitatis, & ædificatio ac subuentio proximorum, Quid igitur comparatione huiuscemodi congregationis, residuum, generis humani, præsertim rebellium ministrorum adulterantiumque cum dæmonibus animarū est, quàm velut, incultissima sylua, rudissima lapidicina, rabidissima & beluina barbaries, quorum singula quæq; supposita sunt sterilia ligna, incircuncisaque saxa, indomita, fœda, pestilentia ac putrida membra? Denique congregatio ista tā *virtuosa & veri nominis ecclesiastica poli-*

*Ecclesia ut
sit structura.*

politia est præclara ac speciosa structura, ædificium artificiosissimè atque magnificè compaginatum ex rationalibus lapidibus, omni splendore gratiæ decoratis, donorum luminibus expositis, charitate Dei & proximorum cōnexis, omni virtutum ac supernorum charismatum munere perornatis.

Hæc congregatio est domus ac thronus Dei commorantis in ea, cuius

Domus & thronus Dei.

delectatiæ sunt esse cum huiusmodi filiis hominum. Est item templum atque Ecclesia conditoris propter cultum &

Templum Dei.

honorificentiam, quæ ei indefinenter exhibentur in ea. Imò & ipsa est sacrificium & holocaustum eiusdem: quoniam seipsam offert ac totaliter mancipat cultui Dei sui. Est etiam Dei civitas omnipotentis per saluberrimam

Holocaustum Dei.

pectoris pacem, qua inter sæculi huius fluctus in Deo quiescit: & per iucundam societatem, quam adinvicem habet, ac per sacramentorum suorum communionem. Est item exercitus

Civitas Dei.

Dei, contra hostes diuini honoris ac suæ salutis iugiter dimicans. Qui hæc civitatē verè ingreditur, necessariò habet ei⁹ militiã assumere, id est, statuta,

Exercitus Dei.

leges, ordinationes & mores sanctæ

Ecclesiæ fideliter obseruare. Similiter eos, qui hortum, vineam, agrum istum introeunt, necesse est per spiritalem culturam, salutarem obedientiam ac mentis stabilitatem radicari ac fundari in Deo. Hanc gloriosam Ecclesiam Deus ab ipsius exordio præ cunctis populis exaltauit, & suum amorem præcipuum, fauorem eximium ad ipsam monstrauit, familiarissimè se habendo ad ipsam in supernaturalibus multis effectibus, in præclaris miraculis ac diuinorum charissimatum infusionibus, exaudiendo preces ipsius, & viros eximie sanctitatis multiplici diuinorum munerum excellentia perornatos dirigendo ad ipsam, per quos eam mirabiliter sublimauit. Nec alijs nationibus talia sue charitatis iudicia vsquam ostendit.

De ruina Ecclesiæ. & immuni deformatione populi Christiani.

Artic. VII.

Nier. 2.



Quomodo conuersa es in prauum vinea aliena? Verterunt ad me dorsum, & non faciem. Verè, vt dici solet, oppo-

DE VITA CHRISTIAN. 37

opposita iuxta se posita, clarius inno-
tescunt. Ideo quanto ex præinducto-
rum consideratione quis perspicaciùs
contemplatur, quàm virtuosa, irre-
prehensibilis, exemplaris meritò esset
plebs Christiana Christi Ecclesia: tan-
tò nunc evidentiùs constat, quàm mi-
serabilis, ingens ac deflenda sit eius
ruina, deformatio, ac periculosissima
vita, ita ut ritè dicatur: Quomodo ob-
secratum est aurum, mutatus est color *Thren. 4.*
optimus? Nonne ipso facto aiunt
Christiani magis autem antichristia-
ni: Percussimus foedus cum morte, & *Esaiæ 28.*
cum inferno fecimus pactum? Nonne
tam impudenter, tam intimatorè, *Amentia et*
tam incessanter, imò tam pertinaciter *deformatio*
& incorrigibiliter mandata, documen- *Christiano*
ta, consilia euangelicæ legis transgre- *rum,*
diuntur, ac si inuicem sibi promissis-
sent, confœderatiq̃ue indissolubiliter
essent, Deum suum indefinenter offen-
dere, dæmonibus deseruire, iugum su-
per se ferre iniquitatis, & vniuersis
involui peccatis, ita ut Christus meri *Micb, 6.*
tò eis dicat, Popule meus, quid feci ti-
bi, aut quid molestus fui tibi? Denique
in vestibus & ornatu, in incessu, in va-
nitatibus, ludis, spectaculis & insanijs
c s mul-

multis tam scandalose, indecenter ac
 inanissimè habent se, ac si cōmuni ir-
 refragabiliq; decreto iurassent & con-
 iurassent se mutuò ad omnem libidinē
 prouocare, Deum ad iracundiam con-
 citare, Dæmonibus complacere, ani-
 mas suas mille vulneribus, imò omni
 iniquitate trās fodere, atque ad laqueū
 mortis, ad profūda Acherontis, ad sul-
 phureos infernalis incendij puteos nō
 solū ire, sed etiā currere. Et in his ma-
 iores & doctiores populi huius sūt pri-
 mi, q & instar phreneticorū increpa-
 tionib; indignātur: impleturq; heu ni-
 mis in populo isto, quod olim de syna-
 goga prauissima p prophetas locutus

Hier. 6.

Hier. 5.

Esaiæ 3.

Hier. 5.

Hier. 5.

Matth. 5.

Hier. 9.

est Dominus: A minori, inquit, vsq;
 ad maiorem omnes auaritiæ student,
 & cuncti faciunt dolum, & vnusquis-
 q; ad vxorem proximi sui hinnit: ele-
 uati sunt, & extento collo, ambulaue-
 runt. Indurauerunt facies suas supra
 petram, & nolunt reuerti: imò frons
 mulieris meretricis facta est eis: quia
 de suis sceleribus nō erubescunt. Nun-
 quā hi iuxta Christi præceptū suos di-
 ligunt inimicos, sed potiūs iuxta Hie-
 remiæ eloquiū, sagitta vulnerans est
 lingua eorū. In ore suo pacē cū amico
 suo

DE VITA CHRISTIAN. 59

suo loquitur, & occultè ponit ei insi-
dias. Verum quid post hæc imminet *Psal. 10.*
istis? Nonne iustus Dominus, & iusti- *Hier. 23.*
tias dilexit, reddetq; unicuique sicut
promeruit? ecce turbo dominicæ indi-
gnationis egredietur, & tēpestas erū-
pens sup caput veniet impiorū. Nō re-
uerteiur furor Dñi, vsq; dum faciat, &
vsq; dum compleat cogitationes cor-
dis sui: dabitq; impios in vexationem
& maledictionem, & in stuporem at-
que opprobrium sempiternum. Præ- *Deformati*
terea tāta est modò deformatio ac rui *ecclesie*
na ecclesie in omni statu & gradu ac *quanta.*
ordine, vt quod olim zelator domus
Dei electus Bernardus flebiliter dixit;
nunc multo flebilius possit dici, imò *Bernardus.*
dicendum sit: Coniurasse videtur con-
tra Christum vniuersitas populi Chri-
stiāi. Egressa est iniquitas à senioribus
populi, & à præsidentibus plebis. Ar-
cem Sion obtinuerunt, occupauerunt,
munitiones, & totā deinde potestatiuē
tradūt incendio ciuitatē: quorū misera
& vitiosa conuersatio, plebis est sub-
uersio. Serpit nūc, imò currit atq; dis-
currit, & vndiq; se diffundit putida ta-
bes simōia, vsura, ambitio, cupiditas,
ac damnanda carnalitas per omne

corpus Ecclesiæ: & quo latiùs, eo despe-
ratiùs: eo quoq; periculosiùs, quo in-
teriùs. Si nanq; insurgeret apertus hæ-
reticus, mitteretur foras: si violentus
inimicus, absconderet se electa Eccle-
siæ pars ab eo. Nunc verò quem eijci-
et, aut à quo se abscondet? Omnes ami-
ci, & omnes inimici: omnes necessarij:
& omnes aduersarij: omnes domesti-
ci, & nulli pacifici. Omnes quæ sua sūt
quærunt. Ministri Christi vocantur, &
seruiunt Antichristo. Interea populus
iste Christianum se iactans, & Christo
indefinenter peccando repugnans, re-
ctè assimilatur infidelissimæ turbæ,
q̄ bene armata, prouisa ac missa à rege
potente ad præliandum contra aduer-
sarios eius, mox illis se sociat, & pro-
prium regem dehonorans, terram ip-
sius depopulatur, castra eius ac oppi-
da demolitur, & reliquos eius seruos
pro posse auertit ab ipso. Sic planè po-
pulus Christianus à rege regū diuersis
charismatibus, spiritalibus ac tempo-
ralibus bonis ditatus, ad pugnandum
cōtra inuisibiles hostes, cōtra aciē vi-
tiorū, contra vanitates mundi directus
ac deputatus, facili congressione suc-
cumbit, armaturam Dei, virtutū robur
depo-

Phil. 2.

*Christiani
impij quibus
rectè com-
parentur.*

DE VITA CHRISTIAN. 61

deponit, tentationibus cedit, tentamentis consentit, diabolo subditur, inquinamentis carnis ac spiritus vsq; ad verticem constupratur: bonos scandalizare, ac principi tenebrarū incorporari iam non veretur. Nunquid hi *Matt. 11.* discunt à Christo, quòd mitis est & humilis corde? & non potiùs à Satana phantasiam proteruam, amentem furorem, & irrationabilem concupiscētiā, atque in cornibus superbiæ extollere semetipsos, & contra seipso: *Prouer. 13.* quoniam inter superbos semper sunt iurgia? Postremò hanc ruinam Ecclesiæ quidam deuotus sub apta describens metaphora: Apparuit mihi, inquit, in visione peregrinus quidē pauper & exul, foris stans, baculum manu gerēs, egestate atque miserijs plenus. *D. Henricus Suso iuxta veterem versionem.* Iuxta quem videbatur ciuitas quædā magna, olim pulcherrima ac robusta, & iam pro maxima parte collapsa & ruinosa, partim ab hostibus expugnata, partim ex negligentia ciuium demolita: cuius residua pars ruinam vndique minabatur. In hac vrbe fuerunt monstra marina in forma humana: habitatores ciuitatis peregrino ingressum & opem negabant. Per hanc

ciuitatem designatur Ecclesia, quodā
 omni spiritali decore ac robore subli-
 mata, nunc verò ab inuisibilibus ac vi-
 sibilibus hostibus pro maxima parte
 delecta, & contra seipsam diuisa ac
 praelia gerens, quę Christo & membris
 eius pauperulis seruisq; eius prædicā-
 tib' virtuosis ingressum & audientiā,
 communionem & obediētiam negat.
 Talis extitit quondam dura, excæca-
 ta & obstinata plebs Iudæorum, quæ
 dixit ad Hieremiam: Verbum Dei no-
 stri non audiemus ex te, sed facientes
 faciem' omne verbū, quod egredietur
 de ore nostro. De talibus quoque lo-
 cutus est Esaias: Dicunt videntibus:
 Nolite videre: & aspicientibus: Nolite
 adspicere nobis ea quæ recta sunt. Lo-
 quimini nobis placentia. Videte no-
 bis errores. O quàm multi modò sunt
 tales, qui libentiùs audiūt eos, qui iux-
 ta ipsorum sermocinantur affectum,
 quàm viros verè religiosos, qui viam
 Dei in veritate docent, & personam
 non accipiunt hominis: sed quàm ve-
 rè arctum sit iter salutis, quanta sit
 peruersitas, ingratitude, carnalitas,
 obduratio hominum, syncerè Euan-
 gelizant,

Here. 44.

Esai. 30.

Matt. 22.

Matth. 7.

IN-

DE VITA CHRISTIAN. 63
INTRODVCTIO XIII.
regularum de ijs, quæ ad omnem
pertinent Christianum. Ar-
ticulus VIII.

Sine fide impossibile est pla^{Hebra. 2.}
cere Deo. Credere enim
oportet accedente ad De-
um, quia est, & quod in qui-
ritibus se remunerator sit.
Quæadmodum tactum est supra, reli-
giosus & predilectus in Christo pater,
cuius instigatione hæc conscribuntur,
petijt per modum regularum breuiter
ac succinctim describi in primis ea,
quæ ad omnem spectant Christi fide-
lem: deinde ea, quæ ad singulos quos-
que in speciali, secundum speciales eo-
rum status, gradus, vocationes & or-
dines pertinent. Talis quippe descrip-
tio magis est instructiua, faciliusque
commendatur memoriæ. Documen-
ta nanq; moralia tãto sunt perfectio-
ra, quãto ad particularia magis descē-
dunt: quoniã moralia circa particula-
ria & humana gesta versantur. De ijs
itaque, quæ vnumquenq; concernunt
Chri;

64 D. DIONYS. CARTH.
Christianum, sit prima regula seu
propositio ista:

REGVLA I.

OMnis Christianus rationis com-
pos, tempore Euangelicae legis di-
mulgata, tenetur ad fidem explicitam
principaliter credendorum, videlicet
articulorum fidei Christianae, nisi in-
inuisibili ignorantia excusetur.

Hoc doctores satis concorditer te-
nent. Et sanctus Thomas in secunda
parte secundae Summae suae quaestione
secunda declarat. Fides etenim, quan-
tum ad explicationem credendorum,
secundum incrementa temporum cre-
uit, secundum beatum Gregorium.
Hinc postquam incarnatus est filius
Dei, & humanum genus per suae in-
carnationis & passionis mysteria li-
beravit, atque hoc publicè predicatum
est mundo, tenentur vniuersi fideles
explicitè credere, filium Dei esse in-
carnatum ac passum, & caetera eius
mysteria in articulis fidei compre-
hensa, vt quòd Deus sit vnus in natu-
ra, at trinus in personis: tamen de ijs
debent maiores habere fidem magis
resolutam, quàm inferiores ac sim-
plices

DE VITA CHRISTIAN. 69

plices: Porro tempore legis naturæ, & legis scriptæ non tenebantur fideles, præsertim inferiores, ad tam explicitam fidem: imò sufficit talibus credere duo, quæ in præinducta tanguntur autoritate Apostoli: scilicet quòd vnus sit verus Deus, & prouidentiam eius, potissimè circa remunerationem cuiuslibet hominis. Nec sufficit fides *Fides informis.* informis, id est, charitati & bonis actibus non coniuncta, sed ad fidem formatam vniuersi tenentur fideles. Hinc fides vocatur fundamentum virtutū atque principium vitæ spiritualis, cum scriptum sit: Iustus ex fide viuit. Et Esaias testatur: Qui incredulus est, *Rom. 2.* infideliter agit. Apostolus quoque: *Esai. 21.* Quod non est ex fide, peccatum est. Et *Rom. 14.* rursus. Per fidem ambulamus. *2. Cor. 13.*

REGVLA II.

Omnis Christianus tenetur ad spem formatam, qua est expectatio aeternæ felicitatis, ex gratia Dei, ac merito sperantis proueniens.

Quemadmodum enim fides est oculus mentis, ostendens quid sit credendum, & quid sperandum à Deo, sic spes est prima virtus, per quam homo.

Spes informis.

Virtus informis que dicitur.

Rom. 8.

1. Timo. 4.

1. Cor. 9.

Hebræ. 6.

mo expectat illud, quod à Deo sperandum est, & voluntate tendit in illud. Denique sicut fides sine charitate & meritorijs actibus informis est, ita & spes. Dicitur quoque virtus informis, id est, sine forma, decore & ornatu sibi necessario ad hoc, quod placeat Deo ac meritoria sit æternæ salutis. Itaque directum ac principale obiectum spei, est beatitudo æterna & increata, nondum habita, sed haberi possibilis: quemadmodum obiectum fidei est veritas prima, nondum visa. Et sicut fides secundario est de quibusdã rebus & veritatibus creatis per comparisonem ad summam increatam que veritatem: ita & spes secundario respicit quendam creatam, in quantum sunt adminiculatoria & necessaria ac conferentia ad beatitudinem obtinendam: sic speramus in merito dominicæ passionis, & in beatissima virgine. De hac spe ait Apostolus: Spe salui facti sumus. Et rursus: Speramus in Deum viuum. Et debet qui arat, arare in spe fructus percipiendi. Itemque: Spem habemus tãquam ancoram firmam, &c. Præterea de efficacia spei in promerendo, multa in scripturis continetur exempla,

DE VITA CHRISTIAN. 67

pla, sicut in libro Machabeorum de ^{1. Macha. 3.}
Iuda & fratribus eius: qui sperando in
Domino, maximas de infidelibus ob-
tinuerunt victorias, cum & pauci fuis-
sent, aduersariorum respectu. Similiter ^{Hiere. 39.}
in libro Iudicum. In Hieremia quoque
Dominus recitatur dixisse Eunuchum
vehementer formidanti Chaldeos, ta-
men in Deo speranti: Eruens liberabo
te, & erit tibi anima tua in salutem,
quia in me habuisti fiduciam. Confor-
miter in Daniele legitur Susanna mu- ^{Dan. 13.}
lier casta & pudorata de circumuen-
tionibus impijssimorum senum, & de
morte mirabiliter liberata, quoniam
erat cor eius fiduciam habens in Do-
mino. Ita & nos in Deo spe formata
humiliter ac constanter sperando, me-
remur hostibus nostrae praeualere sa-
lutis.

REGVLA III.

Quilibet Christianus tenetur
Deum toto corde, tota mente,
tota anima, totisq; verbis ex charitate
super omnia diligere, etiã incompara-
biliter plus quã seipsum, principaliter
propter

propter ipsum, & suam propriam bonitatem, & quoniã prior dilexit nos, deinde propter eius beneficia ac promissa.

*Charitatis
excellencia.*

2. Cor. 13.

Charitas enim est summa virtus, & cæterarum finis, forma, vita, motrix, ac imperatrix virtutum. Et sicut in naturalibus forma mouet, ornat, perficitque materiam: sic in intellectualibus atque moralibus charitas cæteras mouet, perficit, ornat, actuatque virtutes, intantum quòd sine ea nihil est meritorium & Deo acceptum, etiam nec mori pro fide, dicente Apostolo: Si linguis angelorum loquar & hominum, charitatem autem non habeam, nihil sum, quo ad esse gratiæ, non naturæ. Et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, &c. Proximos verò debemus spiritaliter sicut nosipfos diligere, optando eis gratiam in præsentibus, & gloriam in futuro. De horum expositiõe & intelligentia præceptorum, & qualiter præceptum istud diuinæ dilectionis tripliciter exponatur ac impleatur, & qualiter iubeamur Deum diligere tota mente seu intellectu, totaque anima & viribus totis, cum tamen ipsum

H. DE VITA CHRISTIAN. 69

sum diligere realiter actus sit voluntatis, & in ea duntaxat subiectiuè consistat: de numero quoque diligendorū ex charitate, atque de ordine diligendi pertranseo, quoniam alibi sæpè ac plenè inde tractatum est. Hæ tres virtutes appellantur theologicæ ac diuinæ, & digniores sunt cæteris, quoniã Deum pro immediato habet obiecto, tamen sub distincta ratione formali. Per has anima rationalis, quantum ad vires suas supremas, videlicet intellectum ac voluntatem, immediatè coniungitur Deo, & desponsatur eidem, ac seipsam mactat, offert, in captiuitatemque redigit in obsequium Christi: per fidem subdendo intellectum suum creatori, consentiendo ijs, quæ rationem transcendunt, intuitu Dei & autoritate scripturæ: per spem quoque voluntatem suam Deo subijciens, tendendo in ea, quæ nec sensu, nec imaginatione, nec ratione noscuntur aut capiuntur: insuper per charitatem voluntatem suã subijciens Deo, ipsum synceriter propter seipsum plus quàm seipsam incomparabiliter diligendo, cum tamen naturale videatur, ad proprium commodum magis reflecti. Denique

Anima quomodo desponsatur Deo.

nique cum homo propter supernaturalem beatitudinem sit creatus, quæ est clara & beatifica visio deitatis per speciem, necessaria ei sunt supernaturalia media ad consequendum hunc finem, videlicet charismata gratiarum, virtutes infusæ, & septem dona. Hinc ei multa supernaturalia ac incomprehensibilia credenda traduntur.

Cumque charitas sit summa & perfectissima virtus, tanto vnusquisque, absolutè loquendo, est melior & Deo acceptior, maiorque erit in patria, quanto existit in charitate perfectior, siue sit religiosus, siue secularis. Verum valde difficile est in seculari coniugali que vita ad charitatis perfectionem pertingere, propter multa & magna impedimenta ibi occurrentia: propter quod sapientia Dei patris Christus Dominus, illa optimè sciens impedimenta, sapièntissima ac saluberrima in Euangelio dedit consilia euitandi impedimenta huiusmodi, vtpote carnales, propinquos, uxorem, diuitias, voluntatemque propriam. Nihilominus speciali gratiæ priuilegio aliquibus est concessum, etiam in seculo atque coniugio perfectionem acquirere, sicut

*Charitatis
perfectionem
esse difficili-
orem secula-
ribus quam
religiosis.*

Matt. 19.

DE VITA CHRISTIAN. 71

cut in veteri testamento Dauidi, Ezechia, Iosia que regibus, & multo pluribus in Euangelica lege: inter quos fulsit præclara & prælecta illa Elizabeth de Thuringia regis Hungariæ filia.

Hinc in vitis sanctorum patrum legitur Deus dixisse sancto Antonio residenti in eremo: Antoni, cur magnū aliquid sentis de te in solitudine sedens? Eccè nondū peruenisti ad mēsuram & sanctitatē coriarij illius in Alexandria cōmorantis. Quo audito, sanctus Antonius perrexit ad illum, & cognita profundissima humilitate atque altissima charitate ipsius, obstupuit. Ideo religiosi non debent seipso extollere, nec seculares contemnere. Dū autem iubemur Deum toto corde præcunctis incomparabiliter plus amare, non est hoc intelligendum de maiori- tate feruoris sensibilis, sed appretiationis, ita quod vnusquisque tenetur tantum Deum diligere, tamque emētissimè appretiarī, reputare & magnipendere bonum illud altissimum, vt malit propriam vitā & cuncta quæ habet, vniuersa quoq; creata amittere, quam Deum per mortale peccatum offendere,

*Diligere
Deum supra
omnia, quo-
modo fit in-
telligendum,*

offendere, aut ab ipso ac eius amore auelli. Propterea minima charitas dicitur maior ac fortior, quàm maxima cupiditas seu amor priuatus: quia quicumque amat Deum ex charitate, quantumcunque modicè diligit ipsum ex ea, tamen plus diligit ipsum appetitiuè, quàm quicumque carnalis aut cupidus quæcunque carnalia & terrena, vt tangit Augustinus super Psalmum: Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti. Hinc quoque ad veram contritionem requiritur, plus dolere de quocunque peccato mortali quantumlibet modico, quàm de quocunque damno temporali, incommodo corporali, seu malo purè poenali: & hoc loquendo de dolore, quantum ad superiorem vim appetitiuam, non quo ad sensibilem afflictionem. Vnde timendum videtur, quòd pauci veram hanc contritionem habent. Nā contritio dicitur maxim⁹ dolor qui est in natura, prout super quartū Sentētiarum exponitur.

REGVLA IIII.

Obedientia
omni Chri-

VNusquisque Christianus tenetur ad præcepta decalogi & ad præ-

Psal. 118.

Contritio vera quid requirat.

DE VITA CHRISTIAN. 73

*praecepta ecclesiae ac superiorum suo Romano ne-
rum, quantum eorum auctoritas ca- cessaria quae
thedra aut praesidentia se circa ipsum sit.
extendit.*

De illis quippe ait saluator: Qui *Lucæ 10.*
vos audit, me audit: & qui vos spernit,
me spernit. Hinc Moyses in Exodo *Exod. 16.*
murmurantibus cōtra se ait: Non cō-
tra nos (supple, tantū) est murmur
vestrum, sed contra Dominum, Quid-
quid enim irreuerentiæ, rebellionis,
inobedienciæ siue iniuriæ irrogatur
Dei vicarijs, Deus sibi irrogari arbi-
tratur, Hinc ad Hebræos scribit Apo- *Hebræ. 13.*
stolus: Obedite præpositis vestris, &
subiacete illis. Et alibi: Omnis anima *Rom. 13.*
potestatibus sublimioribus subdita
sit. & c. vt suprā. Denique, quā enor-
me sit superioribus esse rebellem. con-
stat exterribili illo exemplo, quod in
Numeris recitatur: quemadmodum *Numer. 16.*
Core, Dathan & Abiron & Hon ab-
sorpti fuerunt à terra propter eorum
aduersus Moysen & Aaron rebellio-
nem E contrario quoniam Iosue Deo
ac Moysi obedientissimus fuit, ad eius *Iosue 10.*
instantiam vel potius iussionem Sol
& Luna steterunt in cœlo immobiles
d viginti

vigintiquatuor horis, obediente Deo voci hominis, Nempe perfectè obedi-
entium votis ac precibus tam celeriter annuit Deus, vt eis quasi obedire
mox videatur. Præterea constat, quòd
quicquid committitur aut omittitur
contra conscientiam rectamue ratio-
nem, ædificet ad gehennam.

*Præcepta
antiquæ le-
gis triplicia.*

Scire quoque oportet, quòd in ve-
teri testamento triplicia erant præce-
pta, videlicet cæremonialia, iudicia-
lia atque moralia, Cæremonialia, erant
quædam determinaciones præcepto-
rum moralium primæ tabulæ, quantum
ad ritum colendi Deum in sacrificijs
cæremonijsq; diuersis: quæ, quia figu-
ratiua erant, cessant: imò & mortifera
extant in Euangelica lege, Euangelio
diulgato, veritate iam per Christum
impleta, Iudicialia quoque sub Euan-
gelio cessant: quoniam erant determi-
naciones præceptorum moralium se-
cundæ tabulæ, quantum ad modum
seruandi iustitiam inter proximos.
prout magis conueniebat Iudæis: sed
quia ex se non erant figuratiua directè,
non sunt ita mortifera vt cæremonia-
lia, Imò, si à principe Christiano aliqd
illorum rationabiliter institueretur,
posset

DE VITA CHRISTIAN. 75

posset à subditis eius licitè obseruari.
De triplicibus istis veteris testamen-
ti præceptis loquuntur Alexander
de Hales super tertium librum Sen-
tentiarum, S. Thomas in prima parte
secundæ Summæ, & Vvilhelmus Pa-
risien. in libro de fide & legibus.

REGVLA V.

OMnis Christianus tenetur ad
virtutes morales, per quas pas-
siones appetitus sensitiui refrænantur
& moderantur, ne circa sensibilia &
exteriora quis moueatur aut afficia-
tur contra charitatem aut equita-
tem: quia, vt dictum est, sensualitatem
rationi obedire ac subdi oportet. Ad
prudentiam quoque tenetur omnis
Christifidelis: quia prudentia disponit
de medijs pertingendi ad finem virtu-
tum moralium, & modum ordinemq;
agendi ac reformandi passiones præ-
figit.

De ijs suprâ ex epistolis Apostolorû
multæ sunt autoritates inductæ: vi-
delicet, qualiter admonemur atque
iubez

iubemur à carnalibus concupiscentijs, ira, impatientia, indignatione, amaritudine abstinere : cum mansuetudine quoque, patientia, ignoscentia mutuo cōuersari. De prudentia verò præcepit Christus : Estote prudentes sicut serpentes, &c. De hac prudentia Dauid rex specialiter commēdatur, quòd in omnibus prudenter agebat. Prudentiæ etenim actus, est discret. o.

*Matth. 10.
1. Reg. 18.*

REGVLA VI.

Quilibet Christianus ad octo beatitudines obligatur, quæ sunt meritorij actus virtutum, quibus actibus correspondet ac redditur proportionata merces aternæq; salus in coelis.

Vide suprâ in 5. Articulo, vbi hæc beatitudines dilucidè explanatas reperies.

REGVLA VII.

Vnusquisq; Christianus tenetur ad septem dona spiritus sancti, & ad omnes virtutes, beatitudines & fructus, qui charitati inseparabiliter sunt annexi.

Porro

DE VITA CHRISTIAN. 77

Porro septem dona, secundum doctores super tertium librum Sententiarum inseparabiliter coniuncta sunt charitati secundum aliquem gradum. Nam sicut tres sunt gradus charitatis, ita donorum. Suut autem dona habitus supernaturales infusi, per quos fit anima promptè mobilis ac dirigibilis à Spiritu sancto in ordine ad finem supernaturalem: & dantur in expeditionem adiutoriumq; virtutum, præsertim theologiarum, prout super Iob primo sanctus scribit Gregorius: de quibus donis multa possent pulcherrima atque subtilia introduci, sed breuitas, cui hic studeo, cogit iam inde supersedere. De quibus & speciale collegi opusculum.

Donorum definitio.

REGVLA VIII.

OMnis Christianus tenetur septem sacramenta ecclesie credere, venerari, & dignè suscipere, iuxta sui exigentiam status. Qui enim ali- quod sacramentorum ministrat aut suscipit cum conscientia peccati mortalis, peccat mortaliter. Idcirco ante

d 3 cu.

cuiuslibet sacramenti susceptionem
debet homo conscientiam suā exami-
nare, purgare, & (si opus est) confiteri.

REGVLA IX.

Quilibet Christianus obligatur
in actibus suis rectam habere
intentionem, eosq; ad finem debitum
ordinare.

*Intentio re-
cta.*

Matth. 6.

Ambrosi.

Prout suprā in fine quinti articuli
tractum est ad quod etiam quarto arti-
culo ex epistolis Pauli Apostoli alle-
gatæ sunt autoritates, & hoc tempore
opportuno, vel actu: aut habitu. Vnde
in Mattheo ait Saluator: Lucerna cor-
poris tui est oculus tuus. Si fuerit ocu-
lus tuus simplex, id est, recta mentis
tuæ intentio, totum corpus tuum lu-
cidum erit, id est, tota actuū tuorū con-
geries erit laudabilis, Intentio nanq;
vt sanctus fatetur Ambrosius, speciē
actui imprimi. Si autem oculus tuus
nequam fuerit, id est, intentio peruer-
sa, totum corpus tuum tenebrosum e-
rit, id est, tota operatio tua vitiosa cō-
sistet, quanuis ex genere suo sit bona,
sicut ieiunium, oratio, & elemofyna-
rum largitio.

REGV-

REGVLA X.

VNusquisque Christianus tene-
tur loco & tempore opportuno *Misericor-
die opera.*
ad opera misericordie tam spiritualia,
quàm corporalia, secundum faculta-
tem, dispositionem, & exigentiam sta-
tus seu vocationis sue personæ.

Hinc in Euāgelio ait Saluator: *Esse. Luca 6.*
te misericordes, sicut & pater vester
cœlestis misericors est. Er rursus: *Ibidem.*
Omni petenti te tribue. Itemque: Si non
non dimiseritis vnusquisq; fratri suo, *Matth. 6.*
nec pater vester cœlestis dimittet vo-
bis peccata vestra. Circa hæc recitanda
sunt exēpla operū misericordie ex scri-
pturis: quemadmodū Abraham patri
archa sedit quotidie seu frequenter in
ostio tabernaculi sui, ad obseruan-
dum vt videret aliquem peregrinum
aut pauperem, quatenus illos ad suam
perduceret domum quorum & pedes
consuevit lauare, & eis ministrare ad
mensam: quo merito datum est ei an-
gelos sanctos tres in humana forma vi-
dere, accedere, ho/pitare, & bene tra-
ctare: quā pietatē nepos ipsius iustus

*Exempla o-
perum mise-
ricordie.
Gen. 18.*

- Gen.* 19. Loth affecutus, duos meruit angelos in peregrinorum specie hospitare. Unde ad Hebræ. docet Apostolus. Hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam, angelis hospitio receptis. Denique per hanc misericordiam & copiosa opera eius sanctus Iob præcipuè placuit Deo, qui de se ipso testatur: Ab infantia creuit mecum miseratio. Oculus fui cæco, & pes claudo. Pater eram pauperum: flebam super eo qui afflictus erat, & compatiiebatur anima mea pauperi. Foris non mansit peregrinus: ostium meum viatori patuit, & de vellibus ouium mearum calefactus est. Non comedi bucellam meam solus, sed comedit ex ea alienus. Ecce quàm misericordissimus fuit beatissimus ille patriarcha & propheta Iob. Insuper de his misericordiæ actibus sublimiter quoque
- Tob.* 1. commendatur virtuosus ille Tobias, qui, vt in libro eius describitur, esurientes alebat, nudos vestiebat, mæstos cõsolabatur, suosq; proximos salubriter hortabatur. Qui & filiũ suũ informas. Noli, inquit, auertere faciẽ tuã ab villo paupere: ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodo potue-

H. DE VITA CHRISTIAN. 81

potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, multum tribue, si parum tibi fuerit, etiam modicum libenter, impertiri stude. Circa hoc commemoranda ac prædicanda sunt cum grandi feruore verba sanctorum patrum Basilij, Ambrosijque, dicentium: Non minoris criminis est habenti auferre quod suum est, quam cum possis & habes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod includis, aut super perticam pendis discalceati, calceus est, qui tibi superfluit: miserorum redemptio, pecunia quam abscondis. Quocirca tantorum te scias bona inuadere, quantis possis & non vis communicare. Nunquid iniustus est Deus, qui hominibus temporalia inæqualiter dedit? Cur tu abundas, & ille indiget, nisi ut tu bonæ & piæ erogationis merita consequaris, & ille patientiæ brauijs decoretur? Quid ad hæc coram Deo sunt responsuri, qui tot paria habent vestimentorum, tot genera ferulorum, & tamen vix siccum petentibus tribuunt panem: cum tamen sacratissimus dicat Baptista Ioannes: Qui habet duas tunicas, id est, vnam
d s super-

*Basilij,
Ambrosij*

Luce 11.

vnam superfluum, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat? Imò & ipsemet Christus ait: Quod superest, ia est, vobis superfluit, date elemosynam. Postremò in primo libro de vitis sanctorum patrum sanctus refert Hieronymus de sancto Apollonio plurimorum monachorum abbate: quia dū tempore magnæ caristiæ cuncta quæ in suo monasterio erant residua, suisq; monachis necessaria, erogasset pauperibus sequenti die omnia reperit miraculosè multiplicata in suo cenobio. De pluribus quoq; sanctis leguntur similia. Præterea inter hæc misericordiæ opera, fraterna quoque continetur correptio, de qua supra articulo 5. dictum est plenius.

REGVLA XI.

Omnis Christianus tenetur suis proximis consistere exemplaris in verbis & factis, ac ceteris.

Contra quod enormiter peccant iam viri & foeminae, iuuenes ac puellæ, se curiosè, ornatè, pompaticè vestientes ac decorantes, non attendentes nec formidantes quod sancti doctores Hieronymus

H. DE VITA CHRISTIAN 87

nymus atq; Chrysoſtomus conſtan- *Hieronym.*
tur: Vir aut mulier ſe ornās, ornatē ue *Chryſoſt.*
veſtiens, ſicq; vultus hominum in ſe
prouocans, etiam ſi nullum inde malū
in alio ſequatur, tamen ſic faciens, æ-
ternum ſupplicium patietur: quia ve-
nenum præbuit, ſi fuiſſet qui biberet.
Denique omnis homo veſtire ſe debet
ſecundum condecētiā & exigenti-
am ſue vocationis & religionis ſeu ſta- *Veſtitus*
tus. Cū ergo lex ſeu religio Chriſtia- *Chriſtiano*
na ſit lex totius humilitatis, maturita- *rum cuius-*
tis, probitatis, ſapientiæ & exempla *modi eſſe*
ritatis: conſtat quod omnes Chriſtiani *debeat.*
ad exemplarem humilem, cōdecēte,
ac maturum obligentur veſtitum. Vn-
de & 2. Regum habetur, quod filia, *2. Reg. 13.*
Dauid regis talaribus veſtibus vteban-
tur. Enormiſſimè verò peccant ſtoli-
diſſimæ atq; vaniſſimæ ſceminæ, ſuas
facies adulterinis additionibus exco-
lēs. Vnde loquitur Auguſtinus: Quā *Auguſtin.*
ta amentia eſt effigiem mutare natu-
ræ, & quærere fucatam picturam in fa-
cie, ſeu exquisito rubore perfundere
vultum? Tolerabiliora penè ſunt ad-
ulterij crimina; quia in illis adultera-
tur natura, in iſtis pudicitia: cū tamen
adulterium inter crimina, quæ ſunt in
d 6 pro-

proximum, sit post homicidium, vnum grauisissimum. O qualiter in inferno deturpabuntur & æternaliter confundentur ac punientur fatuellæ, huiusmodi. De hac materia scripti diffuse in opusculo de vita nobilium.

REGVLA XII.

Quemadmodum quilibet Christianus adstringitur Deum toto corde diligere: ita & ipsum tenetur præ cunctis filiali, aut saltem initiali timore, & non solum seruili formidine, quæ meritoria non est,

Timor nanque filialis ex amore directè procedit: similiter timor initialis, quantum ad hoc, quòd ex affectu boni, recedit a malo, Hinc viles & prorsus indigni Deo sunt, qui hominem plus verentur, quàm Deum: qui coram diuinæ sanctitatis præsentia & conspectu audet cogitare, appetere: loqui & operari, quæ coram hominibus, præsertim honestis ac præsidentibus non auderent. Hinc ait Saluator: Eum timete, qui habet potestatem corpus

Matth. 10.

DE VITA CHRISTIAN. 85

corpus & animā perdere in gehēnam. Apollolus quoq; Cū metu, inquit, timore & tremore vestrā salutē operamini. Timor iste, vtilissim⁹ saluberrimusque consistit: quia (vt Salomō loquitur) Qui timet Deū, nihil negligit. Et itē. Fons vitę timor Domini, vt declinet à ruina mortis. Hinc sanct⁹ Iob de seipso fatetur: Sēper quasi timentes super me fluctustimui Deū. Et rursus: Irę Dei nemo potest resistere, & cogitationē ei⁹ nemo potest auertere. Idcirco, à facie eius turbat⁹ sum, & cōsiderans eum timore sollicitor. Hinc sicut in quarto libro vitę sanctōrū patrū refertur, Abbas Helias locutus est: Ego tres res timeo. Vnam, quando egressura est anima mea de corpore: Secundam, quando præsentiāda est Deo: Tertiam, quādo de ea proferetur sententia. Sic timuit Deum sanctus senior ille, qui videns fratrem quendā ridētem, ingemuit, dicens: Coram cœlo & terra rationem Deo sumus reddituri, & tu rides? Hieronymus quoque: Siue, inquit, comedo, siue bibo, seu aliquid aliud ago, semper videtur mihi tuba illa terribilis sonare in auribus meis: Surgite mortui, & venite ad iudicium.

Phil. 2.

Eccl. 7.

Prouer 14.

Iob. 31.

Iob. 23.

Abbas Helias

tria timeo.

Hieronymus.

Omnis Christianus tenetur Deum
excelsum ac omnipotentem cum
attentione & reuerentia ac affectu a-
dorare, laudare, & gratias ei referre
gratusq; esse.

In his etenim actib⁹ debemus pro-
prium defectuositatem, vilitatem, in-
gratitudinem, indigentiam, culpabili-
tatem attendere: Diuinæ quoque ma-
iestatis, pietatis, iustitiæ, liberalitatis,
& charitatis super nos immensitatē cō-
siderare ac admirari, sicq; cū omni re-
uerentia & pauore, cū omni attētiōe,
humilitate, instantia ac seruore, ado-
rare, inuocare, laudare, venerari altis-
simū, eiusq; beneficia sollicitē ponde-
rare ac reminisci: & q̄ tam diu miseri-
cordissimē sustinuit nos, & vbertim
misertus est nostri, cū multi aterna-
liter sint damnati, qui multo minū q̄
nos, peccauerunt. Vnde ei totis virib⁹
regratiari debemus, eiusq; bonitatē,
misericordiam, munificentiam totis vi-
ribus collaudare, amare, ac honorare,
& vitā emendare in omnibus. Hinc in
Euāgelio ait saluator: Oportet semp
orare, & non deficere. Et iterū: Spirit⁹
est

Luc. 18.

Ioan. 4.

H.
eum
cum
a-
erro
ro-
in-
pili-
na-
tis,
cō-
re-
ōe,
lo-
tis-
de-
eri-
im
na-
s q̄
ib⁹
tē,
vi-
re,
in
p
t?
st

DE VITA CHRISTIAN. 37

est Deus: & eos qui adorant eū, in spi-
ritu & veritate adorare oportet. *Tab. 4.*
bias quoq; , Omni, inq; , tēpore bene- *Col. 4.*
dic Deū & pete ab eo, vt vias tuas diri-
gat. Atq; Apostolus: Orationi instate,
vigilantes in ea in gratiarū actione, &
grati estote. Hoc egit, agendum q; do- *Esa. 63.*
cuit Esaias propheta, dicens: Misera-
tionū Domini recordabor, laudē Do-
mini annuntiabo, super omnibus bo-
nis, quæ reddidit nobis. Denique hoc
totū sollicitè adimpleuit vir vitæ san-
ctissimæ Germanus episcopus, qui ab *Germanus*
exordio suæ conuersionis, à suspirijs, *Episcopus.*
lachrymis & tusionibus pectoris nō
cessauit, tam arduissimā agens vitā, q̄
quasi incredibile videbatur hominē tali-
ter viuere posse. Nec enim vnquā ani-
mum suū à suæ rigore custodiæ rela-
xauit. Hoc etiā modo sanctissimi pa-
tres. Antonius, Macarius, Arsenius,
ac alij plures Deū exorauerūt: qui fre-
quēter per totum temp⁹ noctis in suis
māserunt orationibus incessanter stā-
tes, & præ vehementia sui feruoris,
multoties ab omni exteriori sen-
su alienati, rapiebantur
in Deum.

LIBRI I. FINIS.

D. DIO.